

Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	8 februari 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskens@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter:		: mw. N.M. van der Waart
Commissiegriffier:		: mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: M.C.A. Klein en mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl (duo-commissielid)
	DENK	: E.S.J. Mangal
	D66	: mw. A.C. Kapitein, mw. A.J.C.E. Strens, mw. Gonggrijp
	FvD	: J. Dessing
	GroenLinks	: M.T. Cardol, mw. A. Er en mw. T.K. van Wijnen
	JA21	: --
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema,
	PvdD	: F.A.S. Zoon en I. Kostic
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	: E.M.A. Smaling en mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
	VVD	: B.G.P. de Wit en N.A.L. Roosendaal
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig:	mw. D.A.J. Dekker (CDA)	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Inspreekhalftuur
3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
4. A-agenda Gezondheid
- 4.a Gezondheid: Zienswijze PS Kadernota 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (A-agenda NLG 08-02-2021)
5. A-agenda Financiën
- 5.a Financiën, Infrastructuur, Landbouw, Milieu: Voordracht Eerste begrotingswijziging 2021 (A-agenda NLG 8- 2-2021, EFB en M&B 15-2-2021)
6. A-agenda Recreatie
- 6.a Zienswijzen provincie concept toekomstvisie 2030 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer
7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)
8. B-agenda Water
- 8.a Water: Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (B-agenda NLG 08-02- 2021 (leidend) en C-agenda RWK 11-01-2021, C-agenda EFB & M&B 18-01-2021)
- 8.a.1 Water: Brief Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit kustzone Hoorn-Amsterdam niet volledig en onjuist (C-agenda 08-02-2021)
9. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)
10. B-agenda Natuur / Stikstof
- 10.a Stikstof: Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstof 2021-2022 (B-agenda NLG 08-02-2021)
- 10.b Natuur: Bossenstrategie
11. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)
12. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- 12.a Stikstof: Brief stikstofaanpak aan BUCH-gemeenten en Schagen (C-agenda NLG 08-02-2021)
- 12.b Natuur: Brief aanleg windturbines (C-agenda NLG 08-02-2021)
- 12.c Formule 1: Reactie op verzoek aanhouden ontheffing halfverharding CPZ (C-agenda NLG 08-02-2021)
- 12.d Natuur / Recreatie: groene ambities voor 2021 en uitreiking Knoop in de Zakdoekprijs (C-agenda NLG 08- 02-2021)
- 12.e Natuur: Gemeente Waterland ter kennisgeving twee moties gebiedsproces Waterland-Oost (C-agenda NLG 08-02-2021)
- 12.f Natuur: Brief Landelijk Netwerk Bossen- en Bomenbescherming Boskap (C-agenda NLG 08-02-2021)
- 12.g Natuur: Brief Alternatieve Bossenstrategie (C-agenda NLG 08-02-2021)
- 12.h Natuur: Afschrift Brief NMV op plannen van de nota Bos voor de toekomst aan Kamercie LNV (C-agenda NLG 08-02-2021)
13. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)
- 13.a Gezondheid: Vaststellen Uitvoeringsregelin
- 13.b Bestuur/gezondheid: Afschrift van vragen over coronavaccinatie en vaccinatie van het Regenboogteam (de niet geanonimiseerde mail vindt u op de ingekomen stukkenlijst met NAW gegevens)
- 13.c Gezondheid: VTH-strategie 2021-2023 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (C-agenda

- NLG 08-02-2021)
- 13.d Gezondheid: Verlengen convenant eNoses (C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 13.e Milieu: Rapport themaonderzoek illegaal gebruik van agrarische opstallen in Noord-Holland 2020 (C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 13.f Energie/ Milieu: Ingekomen brief aan PS Duurzame energieopwekking in de IJmond (C-agenda RWK (leidend) 08-02-2021 en C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 14. C-agenda Recreatie
 - 14.a Recreatie: Bestuursmededeling recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 08-02-2020)
 - 14.b Recreatie: kadernota 2022 recreatieschap Twiske-Waterland (C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 14.c Recreatie: Toekomst Recreatie Midden-Nederland (C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 15. C-agenda Water
 - 15.a Water: Traject dijkversterking Uitdam (C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 16 C-agenda Landbouw
 - 16.a Voedselvisie: Brief Oproep PJO's Voedselvisie Provinciale Staten Noord-Holland Brief (Betrekken bij agendapunt 9 Voedselvisie PS / C-agenda NLG 08-02-2021)
 - 17 C-agenda Algemeen
 - 17.a Heel PS: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht – editie 45 (C-agenda EFB en M&B 18-1-2021 en NLG en RWK 8-2-2021)
 - 17.b Subsidies: Brief GS aan PS inz. programmering Evaluatiekader subsidies 2021 (C-agenda EFB 15-2-2021 en C-agenda NLG en RWK 8-2-2021 en M*&B 15-2-2021)

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de digitale vergadering om 13.15 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen voorzitter:

- Er zijn voldoende Statenleden ingelogd, zodat sprake is van een quorum.
- Er is een officieel bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Dekker van het CDA.
- De agendacommissie heeft voor de online commissievergaderingen tijdelijke vergaderregels opgesteld. Deze zijn toegevoegd aan de algemene vergaderstukken. Aangezien digitale vergaderingen moeilijker en intensiever te volgen zijn, wordt de commissieleden verzocht hun bijdrage kort en bondig te houden.
- De spreektijd voor de commissievergadering is vastgesteld op vier uur. De sprekersklok is helaas niet in beeld weer te geven, maar wordt wel bediend.
- Het vergadersysteem Teams kent een chatfunctie waarin de Statenleden met korte bewoordingen kunnen aangeven dat zij iets willen inbrengen (interruptie, punt van orde).
- Onderhavige vergadering wordt live uitgezonden.
- Er zijn zes aanmeldingen ontvangen voor de rondvraag.
 - Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:
 - Een vraag van de VVD over NNN Waterland;
 - Een vraag van de Partij voor de Dieren in verband met het koude weer;
 - Een vraag van het CDA over het stopzetten van de pilots NNN.
 - Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal:
 - Een vraag van de SP over de gemiste kavelruil;
 - Een vraag van het CDA over een motie van de gemeente Weesp inzake de geitenhouderij;
 - Een vraag van de Partij voor de Dieren over de opvangcentra voor wilde dieren.
- Voor het inspreekhalfuur heeft de heer De Moel zich aangemeld. Hij zal inspreken over een praktische invulling van nieuw beleid voor natuurinclusieve landbouw, agroforestry en voedselbossen.
- Bij agendapunt 7.a zal mevrouw Hoogewerf inspreken. Haar brief is eveneens gepubliceerd in iBabs.

Mededelingen PS:

- In de laatste Statenvergadering refereerde gedeputeerde Rommel aan een technische briefing over Groen Kapitaal. Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft die handschoen opgepakt. Zij vraagt of de overige commissieleden ermee kunnen instemmen dat zij de Griffie zal verzoeken om de technische briefing te laten inplannen.

De **voorzitter** constateert dat de commissie hiermee instemt.

2. Inspreekhalfuur

Inspreker

De heer **De Moel** spreekt in over een praktische invulling van nieuw beleid voor natuurinclusieve landbouw, agroforestry en voedselbossen:

"Bedankt voor de gelegenheid om te mogen inspreken in uw vergadering. Mijn naam is Sico de Moel. Ik ben chefkok, gastronom en duurzaam ondernemer. Wij willen met 160 leden een circulair voedselbos met biologische wijngaard realiseren op ons perceel in Bergen NH. Dit is een burgerinitiatief zonder subsidie. Hierbij lopen we echter vast op de regels. Ik heb een korte presentatie voorbereid. Ik mag helaas niet mijn scherm met u delen. Maar u kunt mijn presentatie terugvinden in de stukken. Ons plan is 100% in lijn met de opgave van het ministerie voor meer natuur op landbouwgronden in agrarisch gebied. Het is ook 100% in lijn met de Omgevingsvisie van de provincie voor natuurinclusieve landbouw. En sluit helemaal aan bij het doel uit de Bossenstrategie om vooral fors meer houtwallen, struiken, heggen en bomen te planten in landelijk gebied. Wij willen agrarisch gedegradeerd landbouwgebied transformeren naar een oase van biodiversiteit. Wij geloven dat er geen klimaatverbetering mogelijk is zonder een gezond bodemleven. Wij willen een gastronomisch en culinair voedselbos realiseren om mensen daadwerkelijk in contact te brengen met eetbare natuur. Maar we lopen vast op de regels. Volgens de gemeente Bergen hebben wij een aanlegvergunning nodig voor het planten van bomen. Onze aanvraag hiervoor is binnen twee dagen afgewezen. Hierbij wordt verwezen naar provinciale bestemmingsregels voor Bijzonder Landschapsbehoud. Zonder bomen, terwijl er op aangrenzende percelen overal prachtige bomen staan. Er wordt mij letterlijk verteld dat we alleen koeien en schapen mogen laten grazen op ons perceel. Ik ben geen veehouder en wil dat ook niet worden. Ons klimaat en het beleid vraagt om minder veehouderij en meer natuur. Dat is ons plan. Maar het is mogelijk. Binnen de bestaande regels is wel degelijk ruimte. We moeten het alleen wel willen. We hebben het hier over het maatschappelijk belang en het landschappelijk belang. Het maatschappelijk belang is dat het vijf voor twaalf is om te investeren in biodiversiteit. Het landschappelijk belang is dat onze landbouwgronden een nieuwe functie moeten krijgen. Dit willen we allemaal. Het is nu belangrijk. Kunnen we de regels daarom niet wat soepeler hanteren? Met een gezonde blik op de toekomst. Ik ga daarom graag met een ieder van u persoonlijk in gesprek hoe we moderne natuurinclusieve landbouw op ons perceel mogelijk kunnen maken."

De heer **Cardol** (GL) vindt het klinken als een mooi plan. Heeft hij het juist begrepen dat de heer De Moel een aangepast plan maakt waarin de openheid van het landschap behouden blijft?

De heer **De Moel** antwoordt bevestigend en verwijst in dat kader ook naar zijn presentatie (gepubliceerd in iBabs). Voor een goede bodem zijn bomen nodig. Er staan al heel veel bomen in de aangrenzende percelen, maar desalniettemin is het nodig om ook bomen te planten. Het vervelende is namelijk dat de gemeente Bergen aangeeft dat het volgens provinciaal beleid open landschap betreft en dat daar enkel koeien en schapen mogen grazen. Daarmee wordt geen gezonde bodem verkregen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt op welke regels het precies is afgeketst.

De heer **De Moel** antwoordt dat de gemeente Bergen zich beroept op het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). Daarin staat nergens dat er geen bomen mogen worden geplant, maar er wordt wel verwezen naar de openheid van het landschap. Het initiatief wil daar graag rekening mee houden, maar zou graag wel een aantal bomen planten. Daarmee kan het open landschap nog heel goed gewaarborgd blijven. De gemeente moet dan wel een beetje soepel met de regels omgaan. Thans

verschuilt zij zich echter achter de provinciale regels.

De heer **Zoon** (PvdD) krijgt de indruk dat het een beperkt gebied betreft. Klopt dat of heeft de heer De Moel een veel groter idee?

De heer **De Moel** geeft aan dat het een gebied van 2,3 hectare betreft. Dit is voor het plan voldoende om levensvatbaar te zijn. Er wordt gewerkt met 160 leden. Als het plan eenmaal gerealiseerd is, kan het ledenaantal nog verder groeien binnen de mogelijkheden.

De **voorzitter** dankt de heer De Moel voor zijn inbreng en sluit het agendapunt.

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

De **voorzitter** merkt op dat de agenda iets gewijzigd is. De rondvraag voor gedeputeerde Zaal is naar voren gehaald, waardoor er wat geschoven is in de nummering.

Aangezien gedeputeerde Stigter wat verlaat is, zal eerst agendapunt 5 en aansluitend agendapunt 4 worden behandeld.

- De agenda van onderhavige commissievergadering wordt met inachtneming van voornoemde wijzigingen vastgesteld.
- Het verslag van de commissievergadering NLG d.d. 11 januari jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- Het verslag van de uitloopvergadering van de commissie NLG d.d. 14 januari jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

4. A-agenda Gezondheid

4.a Gezondheid: Zienswijze PS Kadernota 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (A-agenda NLG 08-02-2021)

De **voorzitter** geeft de Statenleden het woord voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) deelt mede dat haar fractie akkoord is met de zienswijze.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is net als het college van mening dat in deze onzekere tijden de Omgevingsdienst (OD) terughoudend moet zijn met verzoeken voor extra financiering. De PVV kan zich derhalve in grote lijnen vinden in de zienswijze van GS.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) constateert dat GS van mening zijn dat het aanstellen van drie extra omgevingsadviseurs (vooralsnog) niet nodig is. Gezien de naderende Omgevingswet en het feit dat men zich daarop dient voor te bereiden, vraagt mevrouw Jellema of het wellicht toch nodig is

om deze nieuwe functionarissen aan te stellen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) geeft aan dat D66 tevreden is met de positief-kritische voordracht van GS. Zij heeft nog wel een vraag over de extra middelen. Op welke manier worden PS op de hoogte gehouden wat betreft de vraag of die extra middelen ook echt bijdragen aan de ambities van de Omgevingsdienst?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) deelt mede dat de ChristenUnie het eens is met de zienswijze van de provincie. Het is goed dat GS wel kritisch zijn op het verzoek om middelen voor de aanstelling van twee data-analisten. Deze mensen zijn echter schaars, zodat er een bepaald salaris aan vasthangt.

Wat betreft het investeren in traineeships wil de ChristenUnie graag aangeven dat de provincie er bij de OD op moet aandringen om de trainees ook vast te houden voor de toekomst. Juist omdat er veel kosten mee gemoeid zijn, moet het niet zo zijn dat de OD trainees opleidt voor andere organisaties.

De heer **Mangal** (DENK) merkt op dat in de Omgevingswet wordt gesteld dat er vergunningen zullen worden verleend "*op basis van activiteiten*". DENK vindt dit nogal vaag geformuleerd. Er worden voorbeelden genoemd van CO₂-reductie en aardgasvrij. Er is een vergunning verleend voor de bouw en exploitatie van een biomassa-centrale in Diemen. Hoe voorziet de Kadernota erin dat burgers die deze biomassa-centrale niet zien zitten, daadwerkelijk relevant kunnen zijn in de uiteindelijke beslissingen? Hoe wordt dit getoetst met de ambitie om minder CO₂ uit te stoten?

Een ander voorbeeld betreft het plaatsen van industriële windmolens binnen 600 meter afstand van een woonhuis. Voorziet de Omgevingswet erin dat er meer geluisterd wordt naar burgers die wonen in de omgeving waar dit soort vergunningen verleend worden. Hoeveel invloed krijgen zij onder deze Omgevingswet en hoe is dat verankerd in deze kadernota? Hoe garandeert de OD NHN de inspraak van de burger mee te nemen in haar besluiten. Daarnaast wordt gesteld dat men verwacht dat minder activiteiten vergunningplichtig zullen zijn. Daar staat tegenover dat de procedure minder lang zal duren. De heer Mangal begrijpt die tegenstelling niet. Daarbovenop zet hij vraagtekens bij de integriteit van de procedure als men participatie aan de voorkant beter gaat faciliteren. Hoe moet de heer Mangal zich dat voorstellen? Zijn de bezwaarprocedures ook verkort? De heer Mangal bekruipt het gevoel dat de burger met een kluitje in het riet wordt gestuurd. Hij vraagt of gedeputeerde dat gevoel bij hem weg kan nemen.

In de kadernota wordt gerept over 20% minder afvalverbranding. Afval wordt grondstof. Maar waarom worden bomen als brandstof gebruikt? Wat verstaat de provincie onder "duurzame energie"? Geldt dit streven alleen voor Noord-Holland Noord? Als Diemen namelijk de grootste biomassa-centrale van Europa krijgt en de provincie moet voldoen aan de regels voor minder CO₂ in de lucht, dan zal Noord-Holland Noord het vooral moeten doen met onder meer windmolens. Mogen die straks dan ook binnen een straal van 600 meter van een woonwijk staan?

Het staat niet allemaal los van elkaar. De kadernota is van grote betekenis voor de bewoners van Noord-Holland Noord, met name wat betreft de rol die de burgers hebben en hoever hun invloed reikt, vooral op het beslissingsproces. De heer Mangal verneemt graag hoe gedeputeerde hierover denkt.

Verwachten GS dat na 2022 de stikstofproblematiek zal zijn opgelost? Het wordt namelijk wel opgenomen als kostenpost voor 2022, maar niet voor de daaropvolgende jaren. Wat kan op basis daarvan over de verdeling van de middelen worden geconcludeerd? Betreft het een verdeling naar inwoneraantal, naar hoeveelheid vervuilende industrie in de gemeente, of naar aantal transformatiegebieden binnen de gemeentegrenzen?

De poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) worden heel kort genoemd. Terecht wordt geconcludeerd dat er maatschappelijke onrust heerst. Politiek-bestuurlijke onzekerheid wordt weliswaar wel genoemd in het stuk, maar niet als oorzaak. Er worden geen duidelijke kaders neergelegd. Net zoals destijds bij de chloorfluorkoolwaterstoffen (CFK's) moet er een duidelijke keuze worden gemaakt om de natuur te sparen. Uiteindelijk komt het cumulatief in de voedselketen en in het lichaam van de inwoners terecht. Net als bij alle grote besluiten, probeert men steeds de kool en de geit te sparen. Dit leidt tot zwalkend beleid. De komende verkiezingen durft niemand duidelijke keuzes te maken en laat men de oren hangen naar de rijkste bedrijven en de hardste schreeuwers. Vinden GS het dan vreemd dat er maatschappelijke onrust heerst over dit onderwerp? Men is zelf debet aan de wijze waarop de natuur en de mens als sluitstuk de grootste verliezer zijn in dit alles. De heer Mangal zou graag een duidelijk uitgewerkt hoofdstuk zien met een duidelijke visie in plaats van een korte, vage "tot slot".

De heer Mangal zou graag zien dat ook de provincie haar verantwoordelijkheid neemt en haar personeelsbestand zodanig uitbreidt dat ook op cruciale posities en hogere managementposities een goede, diverse representatie van de bevolking zichtbaar is, waarbij de gehele ambtelijke provincie wordt meegenomen om de representatie te meten en niet enkel dit onderdeel. Hij vraagt het college daarom expliciet om ook voldoende kleurige representatie op te nemen in hun traineeshipprojecten en uit te gaan van inclusie en diversiteit. Hetzelfde bepleit hij eveneens voor het aannemen van omgevingsadviseurs. De heer Mangal verneemt graag een toezegging van de gedeputeerde op dit punt.

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat afgelopen tijd duidelijk is geworden dat burgers de bescherming van natuur, milieu en gezondheid belangrijk vinden en een actievere rol van de OD wensen. In deze commissie is vaker gevraagd of er meer geld naar de OD kan, waarop het antwoord steevast was: "*Wij geven de OD's altijd de middelen die ze nodig hebben.*" Er wordt een flinke transitie verwacht wat betreft de Omgevingswet. Dat gemeenten hun zaken richting de Omgevingswet op orde hebben, is ook in het belang van de provinciale doelen. In die zin wil de Partij voor de Dieren investeringen die ten goede van gemeenten worden gepleegd ook zien als een investering in de provinciale doelen. Daar moet de provincie niet te moeilijk over doen. Gemeenten hebben het al zwaar genoeg. Een hoger budget is voor de Partij voor de Dieren gerechtvaardigd.

Statenlid Kostic kaart nog een ander punt in de zienswijze aan. In de casus Circuitpark Zandvoort baseert de OD zich alleen op de gegevens die het Circuit, de aanvrager, verschaft. Samen met de SP en ChristenUnie heeft de PvdD in de Statenvergadering van december aangegeven dat de journalisten van Follow the Money in kaart hebben gebracht hoe juist deze werkwijze, het leunen op enkel de gegevens van de aanvrager, er structureel toe leidt dat de natuur het bijna altijd verliest van de economische belangen. De PvdD ziet dit als een mooi moment om een zienswijze

richting OD in te dienen, met inachtneming van de navolgende twee vragen:

- Kan worden onderzocht hoe in toekomstige situaties, waarbij kwetsbare belangen als natuur en gezondheid in het geding zijn en een grote twijfel vormen vanuit maatschappelijke organisaties, er naast informatie van de aanvraag ook een contraexpertise of eigen onderzoek ingeschakeld kan worden om tot een volledig geïnformeerd besluit te komen?
- Welke kosten zijn daaraan verbonden, uitgaande van bijvoorbeeld voorlopig maximaal twee contraexpertises per jaar? Gelet op de praktijk zou dat ruim voldoende zijn.

De heer **Roosendaal** (VVD) meent dat in dit stuk een samenvatting mist van de financiële impact in totalen en wat betreft het gevraagde aandeel van de provincie hierin. De VVD ziet graag dat dat in volgende vergelijkbare stukken wordt meegenomen, opdat in één oogopslag helder is wat de negatieve financiële impact van de voorstellen is. De samenhang in de cijfers is moeilijk te beoordelen. Dit komt ook doordat een duidelijk kader voor de elementen van de begrotingsvoorschriften niet is meegegeven of ontbreekt. De heer Roosendaal noemt een voorbeeld. De toegestane loon- en prijsindexatie is 1,3%. De extra provinciale bijdrage is daarom €259.000 per jaar. Hieruit wordt afgeleid dat de totale jaarlijkse bijdrage vanuit de provincie aan de OD NHN 20 miljoen euro bedraagt. De heer Roosendaal vraagt of dit klopt en waarom die 1,3% extra bijdrage als onderdeel van de loon- en prijsindexatie dan niet een standaardonderdeel is voor alle provinciale bijdragen aan alle organisaties waarin de provincie via gemeenschappelijke regelingen deelneemt.

Over de aanvraag van de OD voor de financiering van nieuwe fte's voor bijna €700.000 merkt de heer Roosendaal het volgende op. De VVD steunt de voordracht van GS wat betreft de fte voor de nieuwe wettelijke taken in het licht van de Omgevingswet.

De VVD deelt ook de mening dat de financiering van de data-analisten eerst moet worden gevonden in de personeelsbesparingen die vanuit het ICT-project zijn voorgespiegeld.

Wat betreft de extra bijdrage voor het traineeship is de VVD het niet eens met de voordracht van GS. Zij meent dat dit te financieren is met de uitstroom van relatief dure personeelsleden die met pensioen gaan (zoals ook wordt aangegeven). Bij gelijkblijvende personeelsaantallen moet dat een aanzienlijke besparing met zich meebrengen. Dit element is niet in de overwegingen meegenomen. Waarom niet?

Voorts vraagt de heer Roosendaal wat er uitzonderlijk aan is dat op een gemiddeld aantal werkbare jaren van 40 in vijf jaar tijd 12,5% van de medewerkers met pensioen gaat. Dit lijkt rekenkundig te verwachten. Waarom is het een probleem dat er per jaar 2,5 fte van de 100 fte vanwege pensioen uitstroomt? Of is er sprake van een bovengemiddeld overig verloop dat niet binnen de bestaande personeelsstrategie kan worden opgevangen?

Concreet gezien volgt de VVD de voordracht van GS, met uitzondering van de extra bijdrage voor het traineeship, omdat dit door de OD zelf gefinancierd moet kunnen worden gelet op hetgeen deze zelf over diens personeelsbeleid meedeelt.

Mevrouw **Er** (GL) geeft aan dat GroenLinks zich grotendeels kan vinden in de voordracht van GS. Zij heeft een vergelijkbare vraag als mevrouw Jellema (PvdA). Als de OD in de kadernota heeft aangegeven dat de gevraagde 3 fte nodig zijn voor het behalen van de uitdagingen waar ze de komende jaren mee te maken krijgen, moet de provincie daar dan wel zo kritisch op zijn?

Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat GroenLinks afgelopen december aan de zijde van de Partij voor de Dieren stond wat betreft het voorstel om waar mogelijk onafhankelijk onderzoek te laten verrichten door de OD. Is mevrouw Er geïnteresseerd om aan de OD te vragen wat de mogelijkheden zijn?

Mevrouw **Er** (GL) bevestigt dat GroenLinks daar absoluut nog steeds voor openstaat.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

Gedeputeerde Stigter zal proberen alle vragen te beantwoorden, maar durft daartoe geen garantie te geven. Er is immers ook een grote hoeveelheid vragen gesteld, die niet volledig betrekking hebben op de kadernota.

Gedeputeerde begint met de opmerking dat GS zich uiteraard verantwoordelijk voelen voor de (door)ontwikkeling van de Omgevingsdienst. De OD is een heel belangrijke uitvoeringsorganisatie van de provincie, omdat ze deels toeziet op alles wat er in de leefomgeving gebeurt en de verantwoordelijke rol heeft rondom de vergunningverlening, de handhaving en het toezicht (VTH). De provincie wil in beginsel met een positieve insteek kijken naar wat de Omgevingsdienst nodig acht om diens taken goed te kunnen uitvoeren. Zij zag reden om welwillend mee te gaan met een groot deel van hetgeen in de kadernota wordt gevraagd. Op twee onderdelen zijn GS echter kritisch geweest.

Ten eerste wordt gesteld dat er minimaal 6 fte (omgevingsmanagers) benodigd zijn ten bate van de diensten en producten gerelateerd aan de Omgevingswet. GS zien het belang van een OD, maar dat geldt evenzeer voor gemeenten en provincies, om zich voor te bereiden op de Omgevingswet. Deze wet vergt een andere manier van werken, denken en samenwerken. Daarmee moet geoefend worden. Wat betekent straks de nieuwe wet- en regelgeving voor de nieuwe situatie? Dat is de provincie nu aan het bekijken, samen met de gemeenten en de Omgevingsdienst. GS zien ook op welke onderdelen geïnvesteerd moet worden, ook binnen de eigen organisatie.

Ten aanzien van de gevraagde omgevingsmanagers meenden GS dat die onderbouwing onvoldoende was. Hierin werd heel sterk aangegeven dat de Omgevingswet een andere manier van werken vraagt. GS zagen echter niet direct dat er meer mensen bij moeten komen. Bovendien leek de nieuwe manier van werken ook meer te slaan op de opdrachtverlening vanuit de gemeenten richting de OD. Op basis van die onderbouwing voelen GS er niet zo veel voor. Dat is ook terug te zien in de kadernota.

Het tweede element betreft de twee data-analisten. GS zien het belang van data-analyse voor het gehele VTH-vraagstuk. Tegelijkertijd is de provincie een omvangrijk ICT-project aan het uitvoeren met daarbij een nieuw zaakstelsel, waar evenzeer die monitoring in zit. Hoe die twee zich tot elkaar verhouden en wat er aanvullend nodig is, zagen GS niet. Om die reden zijn ze daar kritisch op geweest.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) verbaast zich over de uitspraak van de gedeputeerde dat het

ernaar uitziet dat de uitbreiding van de fte's veel meer ten gunste van de gemeenten is. Zij twijfelt daar niet aan, maar vraagt zich wel af waarom dat dan niet in de stukken staat. Of heeft mevrouw Jellema daar overheen gelezen?

Gedeputeerde **Stigter** meent dat het in de stukken staat, maar hij heeft de vraag ook in het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst gesteld. Op basis van ontvangen uitleg en het inzicht dat hij toen kreeg, heeft gedeputeerde geconcludeerd dat een en ander primair gericht is op omgevingsmensen voor de gemeenten.

Statenlid **Kostic** (PvdD) beluisterde dat de gedeputeerde heel kritisch is richting de OD. Erkent hij echter dat hetgeen de provincie hierin bijdraagt richting de gemeenten uiteindelijk ook zal bijdragen aan de doelen van de provincie? Het is heel belangrijk dat die Omgevingswet goed wordt ingevoerd. In die zin is die 6 fte eigenlijk niet zo heel veel. Kan gedeputeerde overwegen om in ieder geval de zienswijze wat anders te formuleren? Het klinkt nu een beetje in de trant van dat als het een beetje ruikt naar gemeentetaken, de provincie haar handen ervan aftrekt.

Gedeputeerde **Stigter** beaamt dat hij kritisch is op de Omgevingsdienst. Zo werkt dat nu eenmaal. Juist ook vanwege het belang van een goede OD is gedeputeerde Stigter kritisch en zal hij dat ook blijven, om ervoor te zorgen dat de OD altijd zal komen met goede onderbouwingen voor taken die ze extra willen uitvoeren. Hij zegt dat voor de provincie, maar evenzeer voor de gemeenten. Eenieder zal de financiële positie van gemeenten kennen. De omgevingsadviseurs zouden evenzeer voor 70% voor rekening van de gemeenten komen. Die zes omgevingsadviseurs, waarvan drie extra zijn, zouden uitgesmeerd worden onder alle deelnemers, waaronder ook de gemeenten.

Bij de provincie zijn echter enkele inhoudelijke vragen gerezen. Wat behelst de functie precies? Of betreft het een veranderende rol? Wat gaan de adviseurs precies doen en hoe verhoudt zich dat tot allerlei andere voorbereidende activiteiten op de Omgevingswet? Dit was voor de provincie reden om kritisch te zijn. De provincie zegt daarmee niet dat zij enkel betaalt voor wat voor haar is. Zij voelt zich wel degelijk verantwoordelijk, ook in de opbouw van de organisatie voor taken die soms ook voor gemeenten worden uitgevoerd.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vindt het goed dat er wordt gekeken om de gemeenten te helpen. Het lijkt er nu echter op dat de kritiek economisch is ingestoken, terwijl van de burgers het signaal terugkomt dat de provincie veel meer op de inhoud moet zitten en de OD juist meer zou moeten faciliteren. Wil gedeputeerde het achterwege laten om het economisch perspectief en eventuele bezuinigingen leidend te laten zijn? Kan hij zich vooral richten op de inhoud, opdat de kwetsbare waarden van natuur, milieu en gezondheid worden beschermd?

Gedeputeerde **Stigter** zou niet willen voorstellen om de kritische zienswijze van GS op dit deel weg te halen. Als er een heel goede onderbouwing komt van hetgeen de omgevingsdiensten gaan doen, aanvullend op wat de OD nu al doet, en duidelijk wordt dat andere partijen daar ook voordelen van ondervinden, dan valt het te heroverweging. Maar vooralsnog is die onderbouwing er niet.

In haar betoog wees Statenlid Kostic ten onrechte op bezuinigingen. De provincie handhaaft eigenlijk alle taken die nu bij de OD liggen. Afgelopen jaar heeft zij daarop terecht aanvullend nog veel meer opdrachten rondom natuur en stikstof meegegeven. GS gaan ook mee in het voorstel van de OD om een kwaliteitsimpuls te geven via een traineeprogramma om goed voorbereid te zijn op het programma. Dat zal ook van de provincie extra middelen vragen. Het begrip "bezuiniging" klopt in dezen dus niet. Het is evenzeer wel waar dat de provincie zeker in deze tijd kritisch moet zijn over iedere uitgave.

De heer **Roosendaal** (VVD) is het met de gedeputeerde eens dat geld maar één keer uitgegeven kan worden. Het kan misschien besteed worden aan iets wat de Partij voor de Dieren veel belangrijker vindt dan twee data-analisten. Het is nogal kort door de bocht om te zeggen dat economische overwegingen niet moeten meetellen in de controlerende rol van PS.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) begrijpt de overwegingen van de gedeputeerde heel goed. Er volgt nog een technische briefing of BOT-overleg over de VTH-taken. Mevrouw Jellema kan zich zomaar voorstellen dat wat daaruit komt ook deels zou kunnen vallen binnen het spectrum "we hebben maar zo weinig mensen". De gedeputeerde heeft geen glazen bol, maar mevrouw Jellema is bang dat de provincie in haar eigen staart bijt. Zij zou gedeputeerde derhalve met klem willen vragen om er nog eens heel goed naar te kijken.

Gedeputeerde **Stigter** kan het pas heroverwegen op het moment dat er een onderbouwing ligt van wat nu precies de bedoeling is van de drie extra mensen. Die onderbouwing heeft hij vooralsnog niet ontvangen. GS hebben verzocht om een verduidelijking. Dat er wordt gesproken over een "andere rol" en niet zozeer over een "aanvullende functie" is voor hem vrij basaal. Op dat soort vragen moet eerst een helder antwoord komen, wil gedeputeerde een andere overweging kunnen maken op dit punt.

Ten aanzien van het traineeprogramma vond gedeputeerde de onderbouwing wél aanwezig. Mede in de richting van de heer Roosendaal merkt hij op dat er inderdaad sprake is van een grote uitstroom. Deze heeft primair te maken met een vergrijzing van het personeelsbestand. De uitstroom is in die zin niet anders dan voor andere organisaties. Omdat men dat in beginsel wil opvangen met goedkope medewerkers die wel goed opgeleid moeten worden, is het raadzaam om tijdig een traineeprogramma te beginnen. Op die manier kan men ook tijdig de kennis en ervaring van de uitstromende mensen overbrengen op de jongere mensen en hun begeleiding en opleiding geven. Voor een deel loopt dat gelijk op. Het leidt wellicht wel tot extra kosten GS vinden het met name van belang om te mikken op jongeren teneinde een wat evenwichtiger verdeling te krijgen van het medewerkersbestand binnen de organisatie.

Op de vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) hoe men kan zien dat de investeringen ook daadwerkelijk effect hebben, antwoordt gedeputeerde Stigter dat dit terug te lezen is in de jaarverslagen. Daarin zal ook gerapporteerd worden wat er gedaan is en welke resultaten zijn behaald.

Gedeputeerde meent de vraag van mevrouw Hoogendoorn (CU) over het datasysteem voldoende beantwoord te hebben. Data-analyse kan op allerlei manieren de uitvoering van vergunning,

toezicht en handhaving helpen. Het is een andere tak van sport. Maar omdat de provincie ook investeert in een ICT-project rond zaakgericht gericht, waarin monitoring evenzeer aan de orde is, zagen GS niet in wat het zou moeten toevoegen.

De heer Mangal (DENK) had een groot aantal vragen en opmerkingen. Gedeputeerde meent dat het wellicht goed zal zijn om nog eens op een ander manier het gesprek met de heer Mangal aan te gaan. Veel van zijn opmerkingen hadden niet zozeer betrekking op de kadernota, maar meer op een aantal inhoudelijke keuze die vanuit de provincie en gemeenten worden gemaakt ten aanzien van klimaat, energie, biomassa et cetera. Het is niet zo dat in een kadernota inhoudelijke keuzes worden gemaakt over participatie- of inspraaktrajecten van de inwoners. De Omgevingswet schetst het kader waarbinnen gewerkt gaat worden. Hierin zijn bepalingen opgenomen over de duur van inspraakprocedures. Die wordt gevolgd door de Omgevingsdienst. Op basis daarvan wordt een berekening gemaakt van de kosten. Die komt terug in de kadernotie.

De verdeling van de kosten tussen gemeenten en provincie is gebaseerd op de mate waarin gebruikgemaakt wordt van de OD. Een gemeente met veel bedrijven zal meer gebruikmaken van de OD en derhalve ook naar rato meer betalen.

Het spoor van de wettelijke taken. Het is precies bekend hoeveel bedrijven van welke categorie er binnen de provincie zijn en wie daarvoor het bevoegd gezag is. Op basis daarvan kun je vrij feitelijk bepalen wat de kosten zijn om die taken uit te voeren. Daarnaast is er nog een aantal bovenwettelijke taken. Alle deelnemers bepalen voor zichzelf of ze die taken wel of niet bij de OD neerleggen. De kosten daarvan worden aan de hand van de catalogus bepaald. Op basis daarvan ontstaat al grotendeels een structuur voor het opstellen van de kadernota. Daarnaast zit er wat speelruimte in de dingen die extra gebeuren, zoals organisatie-opbouw of kennisoverdracht.

In reactie op de heer Mangal (DENK) geeft gedeputeerde aan dat het diversiteitsbeleid dat onlangs geïntroduceerd is het kader vormt voor de werkwijze van de provincie. Zij zal dit ook uitdragen naar alle partijen waarmee zij samenwerkt, waaronder de omgevingsdiensten.

In antwoord op de vragen van Statenlid Kostic (PvdD) antwoordt gedeputeerde Stigter dat er onlangs veel geïnvesteerd is in de OD, in het bijzonder rond stikstof/natuur. De provincie heeft een grote aanvullende opdracht uitgezet bij de omgevingsdiensten. De organisatie is daar terecht zwaarder op gebouwd, want het hele vraagstuk van stikstof/natuur vraagt de komende tijd extra inzet.

Het verzoek van de heer Roosendaal (VVD) om in het vervolg ook de totalen op te nemen, zal gedeputeerde overbrengen. Uiteindelijk wordt het stuk gemaakt voor alle deelnemers en niet alleen voor de provincie. Gedeputeerde vindt het een terecht verzoek om in één oogopslag de effecten te kunnen zien.

Een en ander geldt ook ten aanzien van de 1,3%. Op het moment dat een deelnemende organisatie uitgaat van een ingeschatte inflatiecorrectie van 1,3% vinden GS dat opportuun. Er kan om bepaalde redenen soms best iets van afgeweken worden. Als het echter veel hoger uitpakt, zullen GS het altijd inbrengen in de gemeenschappelijke berekening, of het nu een recreatieschap, omgevingsdienst of anderszins betreft. Dat is een van de brillen waarmee naar de kadernota's wordt gekeken.

De heer **Roosendaal** (VVD) geeft aan dat sprake is van een tijdelijke ophoging van het personeelsbestand omdat jonge medewerkers moeten worden ingewerkt door de vertrekkende groep die met pensioen gaat. Dat zou dan voor een beperkt aantal jaren moeten gelden. Het lijkt echter alsof er structureel geld wordt vrijgemaakt om in permanentie extra mensen toe te voegen aan de organisatie. Hij zou verwachten dat als een paar mensen met pensioen op een gegeven moment gaan, zij niet vervangen worden, omdat er al een paar trainees zijn binnengehaald. Laatstgenoemden zijn aanzienlijk goedkoper. Op een gegeven moment wordt er structureel geld gegeven, terwijl het eigenlijk maar tijdelijk hoeft te zijn. Hoe kijkt gedeputeerde daarnaar?

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat zolang het traineeprogramma loopt er sprake is van een systeem van uitstroom (van gepensioneerden) en instroom van nieuwe mensen die opgeleid moeten worden. Voor gedeputeerde is het gekoppeld aan de duur van het traineeprogramma, dat nog moet worden opgebouwd. Zolang dat traineeprogramma voortduurt, brengt het extra kosten met zich mee. Dit vraagt meer van mensen, met name in de opleiding en begeleiding. GS vinden het van belang, juist in die hele transitie van de OD, dat er vers bloed wordt binnengehaald om met name die nieuwe werkwijze Omgevingswet eigen te maken. Dat vertaalt zich niet direct in het aantal vergunningen of controles, die de omgevingsdiensten thans uitvoeren. Het vergroot wel de kwaliteit van de omgevingsdienst. Het traineeprogramma is vooral bedoeld om de gaten van morgen en overmorgen te vullen, maar ook om een kwaliteitsimpuls te geven.

De heer **Roosendaal** (VVD) geeft aan dat zijn fractie dat laatste punt onderschrijft. Hij blijft echter bij zijn standpunt dat structureel geld wat overbodig lijkt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording. Gedeputeerde Stigter gaf aan dat de Staten middels een jaarverslag over de voortgang geïnformeerd worden. Ten tijde van publicatie van het jaarverslag is alles echter al gedaan. Het gaat er natuurlijk om dat de OD van groot belang is, een transitie doormaakt, extra middelen nodig heeft voor verschillende activiteiten en dat ook doet met programmasturing. Het zou goed zijn als de Staten in de loop van het jaar op de hoogte gehouden worden over hoe het gaat. Mevrouw Gonggrijp vraagt derhalve hoe de tussentijdse terugkoppeling loopt, zodat gerechtvaardigd kan worden dat er extra middelen naartoe gaan in een tijd waarin zowel de gemeenten als de provincie veel extra kosten hebben.

Gedeputeerde **Stigter** vraagt waar mevrouw Gonggrijp zelf aan denkt, zonder dat er extra bestuurslasten, monitoring e.d. mee gemoeid zijn. Hij wil de rapportagelasten niet te veel vergroten. De provincie kent natuurlijk al de P&C-cyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vindt het een mooie terugvraag. Zij zal gedeputeerde een mail sturen, want ze heeft daar wel ideeën over.

Het gaat Statenlid **Kostic** (PvdD) erom dat in het proces bij de OD nu enkel gekeken wordt naar wat de aanvrager qua stukken indient. Op basis daarvan wordt een beoordeling

gegeven. Bij onder andere het Circuit Zandvoort is duidelijk geworden dat er soms grote maatschappelijke twijfels zijn bij die manier van beoordelen. Journalisten hebben uitgezocht dat het er vaak toe leidt dat economie boven natuur wordt gesteld. Er is soms gewoon een reden om extra onafhankelijk onderzoek vanuit de OD zelf te doen of om een contraexpertise te laten uitvoeren. Statenlid Kostic vraagt gedeputeerde of hij dit in de zienswijze wil stellen, om te kijken of dat mogelijk is en hoeveel geld ermee gemoeid is als wordt uitgegaan van één à twee contraexpertises per jaar.

Gedeputeerde **Stigter** vindt het lastig om de vraag van Statenlid Kostic (PvdD) in algemene zin te beantwoorden. Bij complexe aanvragen of situaties gaat men in eerste instantie uit van hetgeen aanvrager indient. Zo is het systeem opgebouwd. Aanvrager weet immers als geen ander wat hij gaat doen en wat daarvoor nodig is. Op het moment dat er vragen zijn over de aanvraag, kan het zo zijn dat de provincie enkele vragen ter verduidelijking teruglegt. Soms komt het echter ook voor dat de provincie daar eigenstandig onderzoek naar laat uitvoeren. Als het aan de orde is, dan doet de provincie dat. Gedeputeerde vindt het echter wat te voorbarig om daar op voorhand bij een kadernota al ruimte op te gaan maken, omdat hij niet weet welke casuïstiek het betreft, wat dat precies vraagt of waarvoor het nodig is.

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft juist een concreet voorbeeld. Zij is graag bereid gedeputeerde daar later over te mailen. Het betreft enkel de vraag richting de OD of het mogelijk is en wat het budget is, rekening houdende met één contra-expertise per jaar. In december 2020 heeft gedeputeerde Rommel aangegeven dat dit een goede vraag betreft, maar dat deze bij het budget van de OD's aan de orde komt. Het lijkt Statenlid Kostic meer dan schappelijk om het in ieder geval uit te zetten richting de OD's. Aansluitend kan worden bekeken hoe het kan worden ingericht.

De **voorzitter** vat samen dat Statenlid Kostic voorstelt om het op te nemen in de zienswijze.

Gedeputeerde **Stigter** vindt de vraag nog heel ongericht. Wie men daarvoor vraagt en welke financiële middelen nodig zijn, is heel sterk afhankelijk van de casus en het type onderzoek. Op het moment dat zich een vraagstuk over stikstof voordoet, dat aanzienlijk meer inzet van de OD vraagt, vindt er op basis daarvan het gesprek plaats of er een aanvullende opdracht naartoe kan gaan, inclusief de bijbehorende middelen. Daarbij kan ook de vraag aan de orde komen of er, indien nodig, expertise van buitenaf bij gehaald moet worden. Op voorhand is de vraag echter te ongericht om die op te nemen in de kadernota.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording in eerste termijn en constateert dat de Statenleden geen behoefte hebben aan een tweede termijn.

De voorzitter concludeert dat de kadernota als een bespreekstuk wordt doorgeleid naar PS op 8 maart a.s.

5. A-agenda Financiën

5.a Financiën, Infrastructuur, Landbouw, Milieu: Voordracht Eerste begrotingswijziging 2021 (A-agenda NLG 8-2-2021, EFB en M&B 15-2-2021)

De **voorzitter** deelt vooraf mede dat in de commissie NLG niet beslist zal worden of dit agendapunt een hamerstuk of een bespreekstuk wordt. Al het besprokene zal meegegeven worden aan de commissie EFB.

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **De Wit** (VVD) wil drie punten aanstippen, te beginnen met het budget voor de Natuur Netwerk Nederland (NNN). Wat de VVD betreft hoeft dat budget zeker niet geheel op als immers andere beleidsinstrumenten dan de schadeloosstelling kunnen worden ingezet. Het is wellicht nu nog te vroeg om te vragen hoe het met de gesprekken daaromtrent staat, maar de VVD zal daar zeker op een later moment op terugkomen.

Het tweede punt betreft de 1 miljoen vanuit het programma Tata Steel voor de komende vier jaar. De VVD is het volledig eens met de wijziging als onderdeel van dat programma en is nieuwsgierig naar de resultaten, met name voor de bewoners en de omgeving van Tata Steel. Hierover zal nader gesproken worden tijdens de uitloopvergadering op donderdag 11 februari a.s.

Het derde punt betreft de POP3-gelden. De VVD is blij dat hier uiteindelijk budget voor is geregeld. Zij is benieuwd hoe de sector hierop gereageerd heeft en wat de verwachting voor de benutting van dat budget is en hoe dat bijdraagt aan de provinciale doelstellingen. Uit zijn directe omgeving zijn voorbeelden bekend zoals de Jonge Boeren Vereniging, waar duurzame initiatieven uiteindelijk niet ondersteund worden doordat de regels van de subsidieverordening dusdanig in elkaar zitten dat bedrijven buiten de boot vallen. De VVD vindt dat zonde en vraagt hier nogmaals aandacht voor, om ervoor te zorgen dat het budget niet op de plank blijft liggen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) ziet af van haar inbreng.

Mevrouw **Kapitein** (D66) meent dat de begrotingswijziging fors maar niet onverwacht is. D66 staat erachter dat er extra miljoenen gereserveerd gaan worden voor de NNN-realisatie.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) is blij dat door deze begrotingswijziging een bedrag van 5 miljoen euro naar de reserve Europese landbouwprojecten gaat. De ChristenUnie is benieuwd of dit positieve gevolgen zal hebben voor de regeling voor jonge landbouwers (Jola-regeling), een subsidie die Noord-Holland net als alle andere provincies beschikbaar stelt voor jonge boeren. De provincie Noord-Holland heeft dit jaar slechts €40.000 beschikbaar gesteld. Wetende dat de subsidies variëren van €10.000 tot €20.000 per geval, betekent dit dat er twee tot vier jonge boeren kunnen worden ondersteund. Er is nu zo'n kleine kans dat een dergelijk verzoek wordt gehonoreerd, waardoor het de jonge boeren over het geheel niet stimuleert om zich aan te melden. In de provincie Zuid-Holland is er €30.000 beschikbaar. Noord-Holland stelde vorig jaar nog €240.000 beschikbaar. De ChristenUnie verneemt graag of de huidige reservering benut gaat worden voor de Jola-regeling. Aangezien de inschrijftermijn in de maand februari al eindigt, zou het mooi zijn als gedeputeerde hier nog een uitspraak over kan doen, zodat jonge boeren zich alsnog op de valreep gestimuleerd voelen om zich aan te melden.

De heer **Zoon** (PvdD) ziet dat er ruim 5 miljoen euro gereserveerd is voor het graven van een vijver in

PARK21. Deze zal vast voldoen aan het luchthavenindelingsbesluit. Dat wil echter nog niet zeggen dat het een goed idee is om een vijver te graven onder de rook van Schiphol. In de technische beantwoording geven GS aan hier geen invloed op te hebben. Welke randvoorwaarden worden dan gesteld aan de subsidieverlening? Er moet namelijk wel extra subsidie worden verleend voor de ganzentelling. Waar heeft de provincie dan wel invloed op?

De heer **Cardol** (GL) ziet af van zijn inbreng.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) constateert dat in de begrotingswijziging vele miljoenen vrijgemaakt worden voor duurzaamheidsgeneuzel en tekentafelnatuur. De PVV kan dat niet ondersteunen, aangezien nut en noodzaak haars inziens ontbreken. Het college verwacht in de periode tot en met 2024 jaarlijks ongeveer 1 miljoen aan extra kosten te zullen maken voor de uitvoering van het Programma Tata Steel. Kan de gedeputeerde aangeven waarvoor dit geld precies gebruikt wordt? Kijkende naar het vorige besluit kan de PVV sowieso niet instemmen met de deelbesluiten 1, 2, 3e en 3f.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt GS voor het heldere overzicht van de begrotingswijziging en voor de goede verwerking van de toezegging voor het herstellen van de cofinanciering van de POP3-gelden. Het CDA gaat ermee akkoord dat GS jaarlijks 1 miljoen euro willen inzetten voor de VTH-taken van Tata Steel. Vanwege de onrust onder de bewoners en de diverse overschrijdingen van toegestane emissies is dat zeker nu belangrijk.

Het CDA heeft een aarzeling bij de 43 miljoen euro extra voor de realisatie van de NNN. Als het geld wordt ingezet voor volledige schadeloosstelling van verkopers van gronden die op vrijwillige basis willen verkopen, dan is het voor het CDA akkoord. Gedeputeerde geeft echter aan het geld ook te willen inzetten voor gedwongen onteigening. Dat kan het CDA niet steunen. TBO's geven zelf aan dat ze boeren nodig hebben voor het beheer binnen het NNN. Het verkenningsjaar zou gebruikt worden om te zorgen dat in overleg met alle partijen agrarisch natuurbeheer binnen NNN ook na 2022 goed uitgevoerd kan worden. Dat proces is nog niet klaar. Sommige doelstellingen in natuurgebieden zijn niet haalbaar zonder agrarisch gebruik, stellen GS ook zelf in de documenten over stikstofaanpak. Het kan toch niet zo zijn dat gedeputeerde alleen overeenstemming wil met TBO's en dat zij agrariërs op de gronden in het NNN die al eeuwen het beheer uitvoeren, niet serieus neemt. Wat is het streven van de gedeputeerde en hoe gaat zij deze financiën inzetten?

Het CDA maakt zich ook zorgen over de geluiden van boeren uit het NNN die aangeven dat er onhaalbare wensen zijn rond het gebruik van vaste mest en dat de schadeloosstelling voor verhuizen uit het NNN zo minimaal is dat ze niet in staat zijn om met de uitgekeerde bedragen elders land terug te kopen. Hoe wordt de waarde van de landerijen dan bepaald? Het CDA hoort daar graag de visie van gedeputeerde op. Hoe gaat gedeputeerde Rommel die 43 miljoen inzetten? Stelt zij daarvoor redelijke eisen aan de agrarische sector?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft als eerste het woord aan gedeputeerde Zaal (D66) voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

De vragen aan het adres van gedeputeerde Zaal hadden vooral betrekking op POP3, in het bijzonder

op de jonge boeren die aanvragen doen op basis van de Jola-regeling. Gedeputeerde Zaal bedankt iedereen die blij is met de POP3-gelden. Het is heel belangrijk dat de provincie die gelden uit Europa ook voor haar agrarisch kan verzilveren. Er is een transitieperiode van twee jaar (2021–2022). In 2023 is er een nieuw GOB. Dit betekent dat de provincie weinig invloed heeft op de nieuwe regeling, aangezien deze een voortzetting is van de oude regeling. De voorwaarden worden landelijk vastgesteld. De provincie zit daarbij wel aan tafel, maar er zijn altijd meerdere partijen. Tijdens het vervolg zal er aandacht zijn voor de punten die de commissieleden NLG meegeven, ook ten aanzien van de jonge boeren en de duurzaamheidsmaatregelen (die overigens wel heel duidelijk in de POP3-regeling zitten).

Daarnaast komt er de komende jaren ook nog geld uit het Economisch herstelfonds voor de agrarische sector, zodat er nog wat extra middelen die landelijk verdeeld worden. Het bedrag van €40.000 ten aanzien van de jonge boeren is wat er overgebleven is. Gedeputeerde zegt toe dat GS aan de hand van de aanvragen zullen kijken of het plafond van het voor de jonge boeren gereserveerde bedrag verhoogd kan worden. Het voorstel is dat mensen zich gewoon aanmelden. Een en ander is dan wel altijd afhankelijk van de vraag of ze aan de voorwaarden voldoen. Maar er is eventueel nog ruimte om het plafond voor de jonge boeren later dit jaar te verhogen indien blijkt dat er veel meer animo is dan het bedrag dat er nu voor staat.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Het CDA stelde een vraag met betrekking tot de 43 miljoen euro extra voor de realisatie van de NNN. GS zullen de lijn volgen die ook in de realisatiestrategie staat. Deze hebben PS vorig jaar ontvangen. De volledige schadeloosstelling hangt vast aan een onteigeningsprocedure. Gedeputeerde verwijst de Statenleden derhalve graag naar de realisatiestrategie.

Het CDA heeft voorts vragen gesteld over de pilots voor het NNN. Gedeputeerde Rommel stelt voor om deze te behandelen bij de rondvraag.

De **voorzitter** stemt daarmee in.

Op de vraag van de heer Zoon (PvdD) over de vijver bij PARK21 komt gedeputeerde Rommel graag op een later moment terug, aangezien zij deze nog niet behandeld heeft in haar portefeuille.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

De heer Van Tiggelen (PVV) vroeg naar de extra middelen van Tata Steel. Gedeputeerde zou hem dienaangaande graag verwijzen naar het programma Tata Steel en de uitvoeringsagenda die op 14 januari jl. in de commissie NLG zijn besproken. Daarin staat uitgebreid beschreven waar de middelen naartoe gaan.

De **voorzitter** bedankt de gedeputeerden voor hun beantwoording. Er is geen behoefte aan een tweede termijn.

De commissie EFB is leidend in dit agendapunt. Zij zal bepalen of dit een hamerstuk dan wel een bespreekpunt wordt. De opmerkingen die in de commissie NLG zijn gemaakt, zullen aan haar worden doorgegeven.

6. A-agenda Recreatie

6.a Zienswijzen provincie concept toekomstvisie 2030 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun bijdrage.

Eerste termijn

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) ziet af van haar inbreng.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het CDA akkoord gaat.

De heer **Zoon** (PvdD) vindt het erg mooi dat er een visie ligt waarin staat dat de waterkwaliteit verbeterd zal worden. De WUR heeft in opdracht van Hollands Noorderkwartier onderzoek gedaan naar de waterkwaliteit. Deze komt tot de conclusies dat de waterflora slecht scoort, dat de macrofauna matig is en dat de vis ontoereikend is. De provincie gaat nogal hard richting het indienen van een zienswijze dat het vooral niet veel meer geld mag kosten en dat het allemaal gefaseerd moet worden. De provincie steekt echter niet haar hand in eigen boezem. De oorzaak van de slechte waterkwaliteit komt onder meer door de nutriëntenaanvoer, die vanuit de Schermerboezem het recreatieschap binnenstroomt. Is de provincie niet een beetje te rechtlijnig richting het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer, terwijl zij zelf eigenlijk helemaal niets aan de verbetering van die waterkwaliteit doet.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat zijn fractie zich in grote lijnen kan vinden in de zienswijze. Ook de PVV is van mening dat het aandacht verdient om continu kritisch te zijn op de kostenposten en te blijven zoeken naar efficiënte manieren, zowel voor beheer en onderhoud als voor ondersteuning van bestuur.

De PVV blijft wel tegen de uitgesproken ambities gerelateerd aan het klimaatsprookje en de energiemiskleun.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) ziet af van haar inbreng.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het stuk enigszins bevreemdend. De provincie meent dat er voor de nieuwe ontwikkelingen draagvlak onder de bevolking moet zijn, maar gaat met haar toekomstvisie voor het RAUM regelrecht tegen deze wens in. 68% van de participanten is immers tegen het opwekken van duurzame energie, maar het RAUM doet juist een voorstel voor het opwekken van duurzame energie. 65% van de participanten is tegen overnachtingen in het RAUM, terwijl er juist meer mogelijkheden worden ontwikkeld om in het RAUM te overnachten. 61% van de participanten is tegen bijzondere activiteiten in het RAUM, maar desondanks worden er toch bijzondere activiteiten ontwikkeld. 58% is tegen levendigheid in het RAUM? Desondanks gaat het RAUM meer bezoekers, regionaal en (inter)nationaal, trekken.

De visie is een kader voor de hernieuwde promotie van het gebied. De SP begrijpt dat er geld verdiend moet worden, maar heeft de gedeputeerde op een zonnige zondagmiddag al eens

gefietst in de Krommenieër Woudpolder? Hoe waren haar bevindingen? Heeft zij meegereden in de fietsfile en heeft zij ook moeten zigzaggen om de hardlopers te ontwijken? Hebben de wielrenners haar al schreeuwend achter de broek gezeten, zodat zij de berm in reed? Heeft gedeputeerde op een zomerse zondagmiddag al eens aan watersport gedaan op het Alkmaarder- en Uitgeestermeer? Kon zij de andere watersporters nog ontwijken? Is het haar gelukt om te zwemmen? Met andere woorden, in het RAUM is het op warme zomerse zondagmiddagen nu al heel druk. Wanneer heeft de werkende mens op andere tijdstippen tijd en zin om te recreëren? Het SP meent dat er een proces is geweest dat bedoeld was om iedereen bij de transformatie te betrekken. Wie hebben het daarbij daarin echter voor het zeggen gehad? Waren dat de inwoners die geparticipeerd hebben? Waren dat de deelnemers in de gezamenlijke regeling van het RAUM? Waren het de gemeenteraadsleden van de deelnemende gemeenten? Of waren het de ondernemers? De SP is benieuwd naar het antwoord.

De heer **Zoon** (PvdD) verkeert enigszins in dubio. Wil de SP het aantal recreanten voor het gebied nu gaan beperken?

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat PS en GS beiden zo veel mogelijk op draagvlak willen sturen. Uit het onderzoekje dat onder de omwonenden is gedaan, blijkt echter dat er niet zoveel draagvlak is voor de voorgestelde maatregelen. Hoe is dat mogelijk? Dit geldt uiteraard ook voor allerlei andere zaken, zoals de plaatsing van windturbines.

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat GroenLinks zich in principe kan vinden in de conceptvisie en de zienswijze daarop van de provincie. Zij meende zich echter te herinneren dat PS nog een update zouden krijgen over de invloed van de coronacrisis op de financiële situatie van de recreatieschappen. Is daar inmiddels al wat meer over bekend?

De heer **Roosendaal** (VVD) heeft wat vragen over de overheadkosten voor bestuur en ondersteuning. 40% heeft betrekking op de kerntaken beheer en onderhoud van het recreatiegebied. Wat vinden GS hiervan? Is dit een te verwachten verhouding die ook voor andere recreatieschappen geldt? Delen GS de mening van de VVD dat dit vooral volgt uit de lange lijst van ambities die niet een-op-een bijdragen aan de hoofddoelstellingen?

De VVD concludeert voor nu dat de strekking van de Statenvoordracht duidelijk is. Zij is hiermee op hoofdlijnen akkoord. Een focus op meer en betere recreatiemogelijkheden voor diversere doelgroepen dichtbij de stad moet vooropstaan in het licht van de subsidierelatie. Toerisme is hieraan ondergeschikt. Er moet haast worden gemaakt met meer en betere mogelijkheden voor dagrecreatie voor alle inwoners uit de regio. Plat gezegd gelooft VVD er niet in dat alle randvoorwaarden altijd kunnen of moeten worden ingevuld om recht te doen aan de hoofddoelstellingen van het recreatieschap. Mooie, dure en zeer zorgvuldige processen en plannen zijn geen excuus om zichtbare en meetbare verbeteringen van het recreatief gebruik uit te stellen. De VVD verwacht een snelle verdere uitwerking van de strategische hoofddoelstellingen op het gebied van recreatie. Tevens verwacht zij jaarlijks voor PS hanteerbare en zinvolle studie-informatie over de voortgang van de realisatie van deze doelstellingen om de vorm en hoogte van de subsidierelatie voor de komende jaren te kunnen beoordelen.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 14.45 uur tot 14.56 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording in eerste termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Gedeputeerde Zaal is het met de Partij voor de Dieren eens dat het belangrijk is dat de waterkwaliteit verbetert. Gelukkig is hier de laatste jaren al sprake van, zodat de waterplanten weer wat harder groeien. De provincie heeft het RAUM niet gevraagd om niet meer te doen. Zij heeft alleen in de zienswijze gezegd om voor de financiering van bepaalde opgaven eerst naar de reserves te kijken en dan pas naar de bijdrage van de participanten. Voorts heeft zij aangeraden om naar de grote kostenposten te kijken, in het bijzonder onderhoud en bestuur, om te bezien of daar wellicht wat bezuinigd kan worden, zodat er meer ruimte ontstaat voor de inhoudelijke ambitie, zoals het verbeteren van de waterkwaliteit.

In reactie op de VVD merkt gedeputeerde op dat de overhead bij het bestuur niet afwijkend is. Deze ziet men ook bij andere recreatieschappen. Dat heeft te maken met de wijze waarop de recreatieschappen zijn vormgegeven. Vorige week heeft hierover een discussie in de expertmeeting plaatsgevonden. De provincie heeft de recreatieschappen wel gevraagd om nader te bekijken of zij op die grote posten, waaronder overhead, meer kunnen bezuinigen. Het heeft de aandacht van GS, maar een en ander is dus niet afwijkend ten opzichte van andere recreatieschappen.

Mevrouw De Groot (SP) wijst terecht op het participatietraject. De provincie heeft betrokkenen gevraagd wat men vindt van het recreatieschap. Daarnaast heeft zij met de besturen van zeven verschillende gemeenten, in het DB en het AB, een bepaalde afweging gemaakt waarbij de input vanuit de inwoners ontzettend belangrijk is geweest. Maar uiteraard is ook bekeken hoe bijgedragen kan worden aan de maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie. Alle gemeenten die in het recreatieschap deelnemen, moeten daar een bijdrage aan leveren. De provincie vindt het belangrijk dat het recreatieschap dat ook zelf doet. Die afweging wordt gemaakt door de verschillende gemeenteraden en de besturen in de recreatieschappen. Dat heeft tot onderhavige visie geleid. Deze is derhalve democratisch gelegitimeerd.

Voorts is input geleverd ten aanzien van verschillende deelgebieden. Niet in alle deelgebieden staat de provincie bepaalde vormen van recreatie voor. En niet in alle deelgebieden komen zonnepanelen of windmolens. Het vergt een algemene afweging, waarin de inbreng van de participanten zeker is meegenomen, maar ook gekeken is naar andere aspecten.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt zich af welke indruk de participanten nu hebben. Zij hebben geparticipeerd omdat ze gehoord wilden worden. Hebben zij de indruk dat hun participatie is gewaardeerd en is opgevolgd? Of hebben zij de indruk dat er niets mee gebeurd is? De SP acht dat wel cruciaal. Als de provincie immers wil dat mensen participeren, dan moet zij hun in ieder geval tegemoetkomen in hun wensen.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat dat voor bepaalde deelgebieden ook zeker gebeurd is. De vraag welke indruk het participatietraject bij de inwoners heeft achtergelaten, zou mevrouw De Groot aan de inwoners zelf moeten stellen. De visie laat echter voldoende duidelijk zien dat er input is

geweest en dat daar iets mee gedaan is. Het is een onmogelijke opgave om iedereen op alle punten gelijk te geven, maar er is zeker heel veel met de inbreng gedaan. Het recreatieschap staat aan de lat voor verschillende opgaven, waaronder de energietransitie. Daarnaast is de provincie van mening dat de recreatieschappen een financieel verdienmodel moeten hebben. Er zijn bepaalde activiteiten nodig om inkomsten te werven, uiteraard ook met inachtneming van wat de natuur en de omgeving aankan. Naar de mening van GS is het in dit geval echt in balans en is het op zorgvuldige manier tot stand gekomen.

Mevrouw De Groot (SP) wees op de drukte in het recreatiegebied. Gedeputeerde moet eerlijkheidshalve toegeven dat zij daar weleens als wielrenner komt, maar dat zij zich netjes gedraagt. Zij erkent dat er op zonnige dagen veelvuldig gebruik wordt gemaakt van het recreatiegebied. Overall gekeken naar zowel dit als andere recreatiegebieden is zichtbaar dat er in het recreatiegebied RAUM ruimte is voor meer recreanten. Dat is fijn. Een van de doelen in het coalitieakkoord is immers dat de recreanten wat meer over de provincie worden gespreid. De provincie wil de gebieden waar nog kansen liggen beter benutten om de gebieden waar heel veel drukte is te ontlasten. De overall constatering is dat, ook op zonnige dagen, in het RAUM nog wat meer ruimte is dan in andere gebieden in de provincie. Uiteraard zal er gemonitord worden om te kijken in hoeverre het recreatiegebied het aankan. Gelet op de ontwikkelingen die ook in de visie worden genoemd, ziet de provincie vooralsnog mogelijkheden voor uitbreiding van het aantal recreanten en meer spreiding.

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat de participanten het beste hebben voorgehad met het recreatiegebied. Dat is ook terug te lezen in hun antwoorden. Als de provincie mensen laat participeren, dan moet zij toch ook naar hen luisteren? Vraagt gedeputeerde nu min of meer aan de SP om te onderzoeken of de participanten zich gehoord voelen?

Gedeputeerde **Zaal** is het volledig eens met mevrouw De Groot (SP) dat als de provincie mensen vraagt om te participeren, zij ook naar hen moet luisteren. Dat is in dit geval ook op zorgvuldige manier gebeurd. Dat betekent niet dat iedere input ook daadwerkelijk kan worden overgenomen, aangezien het bestuur van een recreatieschap uiteindelijk een bepaalde afweging moet maken.

Gedeputeerde is het voorts eens met mevrouw De Groot dat de SP niet hoeft te onderzoeken of de participanten zich gehoord voelen. Laatstgenoemde suggereert echter dat gedeputeerde zou moeten weten hoe de inwoners erover denken. Gedeputeerde Zaal meent dat er een zorgvuldig participatietraject heeft plaatsgevonden, waarin naar de inwoners is geluisterd, er aanpassingen zijn gedaan en een verdeling is gemaakt naar deelgebieden. Zij heeft niet de indruk dat de bewoners zich niet gehoord voelen.

Mevrouw Er (GL) vroeg wat de impact van de coronacrisis is. Gedeputeerde had niet volledig scherp dat GS hierover met een rapportage zou komen. In haar beleving wordt er vaak gesproken over de gevolgen van de coronacrisis voor recreatieschappen. Gedeputeerde heeft aangegeven dat het in alle AB's en DB's geagendeerd zal worden en er goede monitoring plaatsvindt. Zij vindt het een goed idee om hierover een terugkoppeling te geven aan PS, maar dan ten aanzien van alle recreatieschappen. De effecten van corona voor het RAUM, voor zover deze tot nu bekend zijn, staan in visie. Gedeputeerde zegt echter toe met een algemene mededeling te zullen komen waarin voor alle recreatieschappen de consequenties van corona op een rij worden gezet.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De voorzitter concludeert dat dit agendapunt besproken zal worden tijdens de PS-vergadering op 8 maart a.s.

7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

Gedeputeerde **Zaal** heeft als eerste een mededeling over intensieve veehouderij en de geitenhouderij in Enkhuizen, waarover op 1 februari jl. in PS vragen zijn gesteld. Zij heeft gelijk gehoor gegeven aan de toezegging om in gesprek te gaan met de gemeente Enkhuizen. Het Bestuurlijk Overleg heeft vorige week plaatsgevonden. Het is buitengewoon moeilijk om er een oplossing voor te vinden, maar de provincie denkt met de gemeente mee over de mogelijkheden. Mocht er alsnog een oplossing zijn, dan zal het college PS daar zeker over rapporteren.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vroeg of het in dezen geen intensieve veehouderij betreft, terwijl in de PRV/Omgevingsverordening sinds 2011 al een verbod geldt op nieuwvestiging of uitbreiding van een intensieve veehouderij. Gedeputeerde antwoordt dat voor 2019 geiten uitgesloten waren van de definitie "intensieve veehouderij". De betreffende aanvraag is niet alleen voor de geitenstop ingediend, maar ook voor de uitbreiding van de definitie "intensieve veehouderij" richting de geitenhouderij. Deze valt derhalve onder het oude recht en moet ook op die manier behandeld worden, met de bijbehorende argumentatie. Het is niet toegestaan om met terugwerkende kracht de regels aan te passen als de aanvraag er al ligt.

Er is een drietal aanmeldingen ontvangen voor de rondvraag.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft een rondvraag naar aanleiding van de op 4 februari jl. in de gemeente Weesp aangenomen motie, waarin de provincie gevraagd wordt om een oplossing aan te dragen voor de situatie van geitenhouder Pronk aan de Keverdijk. Wat gaat gedeputeerde Zaal concreet doen en heeft zij in het verleden daadwerkelijk overleg met de gemeente gehad? Dit schijnt immers niet zo te zijn. Aangezien de ondernemer vrijwillig naar Weesp is overgegaan en de provincie die locatie aan de Keverdijk heeft aangewezen, verzoekt het CDA de provincie om echt met een aanvaarde oplossing te komen opdat de ondernemer niet failliet gaat.

De heer **Smaling** (SP) heeft gevraagd welke concrete acties GS ondernemen om het probleem met de geitenhouder in Weesp op te lossen. Hij was vorige week toch enigszins teleurgesteld over de beantwoording door de gedeputeerde, daar hij in de veronderstelling was dat werd toegewerkt naar een oplossing. Het woord "oplossing" deed gedeputeerde er echter gelijk toe besluiten om de motie te ontraden. Het college van B&W en de gemeenteraad zeggen heel resoluut dat het probleem op het bordje van de provincie ligt. De heer Smaling vraagt wat de concrete route naar de oplossing is. Wanneer gaat gedeputeerde aan tafel met de ondernemer, en eventueel met de burgemeester van Weesp of de betreffende wethouder die het in zijn portefeuille heeft? Waar liggen de mogelijkheden? Hoe kan dit tussen nu en een aantal maanden worden afgesloten, zonder dat een ombudsman of rechter zich ermee moet bemoeien? Dat is een klemmende oproep. De heer Smaling vindt het heel naar als mensen zo tussen de wielen van het openbaar

bestuur komen.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

GS vinden het ook ontzettend naar wat er in dezen gebeurd is en dat de omstandigheden hiertoe hebben geleid. Gedeputeerde Zaal is bekend met de motie van de gemeente Weesp. Als de provincie vooraf geweten had wat er allemaal zou spelen, zoals de lange duur van de kavelruil en de geitenstop, dan had zij een ander gesprek met de gemeente Weesp gehad en had zij daarop geageerd. De ouders van de heer Pronk zouden meedoen aan de kavelruil. De heer Pronk heeft destijds alvast zijn vestiging in Flevoland opgezegd om de verhuizing naar Noord-Holland mogelijk te maken. Hij heeft de provincie toen het verzoek gedaan om hem te helpen met een tijdelijke locatie. Het beeld was toen dat het zeer tijdelijk, slechts voor enkele weken, zou zijn. Aan de heer Pronk is toen meegegeven dat hij zelf voor een oplossing moest zorgdragen ten aanzien van de geiten. Het lag derhalve niet voor de hand om daar nader overleg over te voeren. Vervolgens is het veel langer gaan duren en is de geitenstop ingevoerd. Terugkijkend hadden GS het misschien anders gedaan, maar daar was op dat moment geen aanleiding toe. Tot zover het antwoord op vraag 1 en vraag 2 van het CDA.

Vraag 3 en vraag 4 luiden kortgezegd of de provincie dan wel de gemeente nu aan zet is, en wat zij gaan doen. Gedeputeerde Zaal is van mening dat de kwestie gezamenlijk -- door de provincie, de gemeente Weesp en de ondernemer zelf -- opgelost moet worden. Het probleem is immers niet door één partij veroorzaakt, maar betreft een vervelende wijziging van omstandigheden. Er zal met elkaar gewerkt moeten worden aan het vinden van een oplossing. Of er ook daadwerkelijk een voor iedereen bevredigende oplossing gevonden kan worden, is nog even de vraag.

Thans wordt bekeken of de kavelruil versneld tot stand kan komen, zodat de heer Pronk naar de nieuwe locatie zou kunnen. De provincie gaat weer Bestuurlijk Overleg met Weesp voeren om te kijken hoe er in die gezamenlijkheid tot een oplossing kan worden gekomen. In dit vraagstuk moeten partijen niet naar elkaar wijzen, maar het samen oplossen. Gedeputeerde hoopt dat het overleg binnen nu en twee weken kan worden ingepland, opdat erover verder gesproken kan worden.

Gedeputeerde geeft mee dat GS de oplossing nieuwvestiging van een geitenhouderij op een andere plek ergens in Noord-Holland ten zeerste ontraden. Dit heeft te maken met het grotere publieke belang van volksgezondheid. Daar liggen wat gedeputeerde betreft de grenzen voor het vinden van een oplossing. Dit is door PS vastgesteld. Als de Statenleden er in dezen anders over denken, hoort gedeputeerde dat graag. Zij geeft mee dat het dan wel lastiger wordt om ook andere locaties tegen te houden. Gedeputeerde zal alles in het werk stellen om te bekijken of ze er met de gemeente Weesp en de ondernemer uit kan komen. Zij zit echter met de handen op de rug gebonden wat betreft de geitenstop. Deze wil gedeputeerde handhaven. Het is echter ontzettend belangrijk dat er voor alle inwoners in Noord-Holland gezorgd wordt voor een gezonde omgeving. Gedeputeerde doet heel hard haar best; meer kan zij niet toezeggen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of gedeputeerde ook wil meewegen dat de circa 100 geiten er al waren voordat de geitenstop werd ingesteld. Voor de bevolking betekent het derhalve niet dat er extra geiten bijkomen.

Gedeputeerde **Zaal** beaamt dat er in heel Noord-Holland geen geiten bijkomen. Als de heer Pronk op zijn huidige (vooralsnog tijdelijke) locatie zou blijven, is het aan de gemeente Weesp om dat met terugwerkende kracht eventueel nog te bevestigen. Een verplaatsing naar een andere locatie zou echter leiden tot nieuwvestiging. Dit zou niet alleen een gezondheidsrisico voor de mensen aldaar betekenen, maar het zou ook kunnen leiden tot juridische procedures tegen de provincie waarvan gedeputeerde meent dat die voorkomen moeten worden.

De heer **Smaling** (SP) bedankt gedeputeerde voor het uitgebreide antwoord. Hij begrijpt dat het lastig wordt, maar het blijft zijns inziens bizar dat er binnen een paar minuten wordt gesproken over het vergunnen van 2.000 geiten in Enkhuizen en het weigeren van 95 geiten in Weesp. Voor een buitenstaander is dat niet te begrijpen. Hoe gaat gedeputeerde PS hierover informeren? De heer Smaling zou de kwestie met de heer Pronk graag in de commissie NLG op de agenda houden totdat deze is opgelost. In de motie van Weesp stond als einddatum 1 juni 2020. Gedeputeerde hoeft zich daar niet per se aan te houden, maar het lijkt de heer Smaling wel zinvol om wat data en richtpunten te hebben.

Gedeputeerde **Zaal** vindt het heel lastig om er een datum aan te hangen. De heer Smaling (SP) heeft al aangekondigd dat hij het elke commissievergadering NLG wil laten terugkomen.

Gedeputeerde kan niet beloven dat hij volgende maand al een kant-en-klare oplossing heeft, maar zij is altijd bereid om PS hierover bij te praten.

De heer Smaling opperde nog een nieuwe oplossing, te weten een aanpassing. De ondernemer zelf moet ook met een initiatief komen waarbij de provincie altijd zal helpen. De provincie kan een ondernemer niet een boerderij aanbieden en zeggen "dit is wat u gaat doen". Ook in dit geval is de provincie bereid om het gesprek aan te gaan, maar de oplossing moet in gezamenlijkheid worden gevonden.

Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) vroeg of gedeputeerde vindt dat de provincie in dezen alleen aan de lat staat voor het vinden van een oplossing. Gedeputeerde antwoordt ontkennend, maar zij voelt zich wel verantwoordelijk om samen met de andere partijen te kijken en verder te praten over de wijze waarop uit deze vervelende situatie kan worden geraakt. In de volgende NLG-vergadering van 8 maart a.s. zal gedeputeerde PS via ofwel een mededeling ofwel bij de rondvraag een (korte) update geven.

De **voorzitter** geeft het woord aan Statenlid Kostic (PvdD) in verband met de rondvraag over de opvangcentra wilde dieren.

Statenlid **Kostic** (PvdD) zou graag een update vernemen over de vorderingen rond coronasteun voor de opvangcentra wilde dieren.

Haar tweede vraag betreft de in het coalitieakkoord beschikbaar gestelde gelden. Hierover is overleg gepleegd met onder andere de Stichting Dierenlot, die namens de opvangcentra spreekt. Tijdens de commissievergadering NLG d.d. 23 november jl. heeft Statenlid Kostic aangegeven dat er waarschijnlijk een miscommunicatie is ontstaan tussen GS en de opvangcentra. Een flink deel van het geld wordt immers toch nog besteed aan externe inhuur, met name voor het opstellen van protocollen. Stichting Dierenlot geeft aan dat dit eigenlijk zinloos is. Er wordt immers

landelijk aan gewerkt waardoor het onwenselijk is dat er op provinciaal niveau mee van start wordt gegaan. Gedeputeerde heeft toegezegd om hierover nog een keer met Stichting Dierenlot in gesprek te gaan. Heeft dit gesprek inmiddels plaatsgevonden? Zo ja, wat is hiervan de uitkomst? Zo niet, wanneer vindt het gesprek dan plaats?

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal**:

De laatste keer dat GS en PS elkaar spraken over de coronasteun heeft de provincie bij de verschillende wildopvangcentra de vraag uitgezet wat hun schade is. GS hebben inmiddels alle informatie ontvangen, variërend van geen schade tot een wat hoger bedrag. De provincie heeft nu een regeling in voorbereiding, die overigens geen begrotingswijziging met zich meebrengt (zie ook de brief van GS). PS zullen deze binnenkort ontvangen.

GS zijn derhalve bereid om de wildopvangcentra tegemoet te komen in de coronaschade.

Het tweede element gaat over de €200.000 in het coalitieakkoord. Daarvan is €100.000 gereserveerd om de dierenopvangcentra te helpen bij het opstellen van de protocollen. Dit verzoek werd van onderop gedaan. Stichting Dierenlot heeft toen aangegeven dat zij voor een deel ook een eigen adviseur heeft, waardoor de provincie het bedrag voor communicatie heeft kunnen vrijmaken. Uiteindelijk is in overleg met de centra toch de afweging gemaakt om een deel te reserveren voor de protocollen, omdat de protocollen waarmee LNV bezig is op andere aspecten zien en niet op de Wet dieren. GS zien het als een meerwaarde als de protocollen op dat vlak verbeteren, omdat deze bijdragen aan een betere organisatie van de dierenopvangcentra en aan het dierenwelzijn, zoals dat ook in het coalitieakkoord is geformuleerd. Ook bij de inhuur van de extern adviseur heeft Stichting Dierenlot een rol vervuld. Gedeputeerde meent derhalve dat het een misverstand is dat het geld op een andere manier wordt besteed dan met de sector is besproken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat precies hetzelfde reeds afgelopen november is besproken. Gedeputeerde heeft toen gezegd dat zij met Stichting Dierenlot zou gaan praten. Is dit inderdaad gebeurd? Statenlid Kostic heeft namelijk wél contact gehad met Stichting Dierenlot. Deze beaamt dat bottom-up is aangegeven dat er protocollen nodig zijn, maar niet via deze wijze. Is gedeputeerde bereid om alsnog met Stichting Dierenlot te spreken? Gaat er nu nog steeds €100.000 richting een externe partij voor enkel de protocollen?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat er vanuit de provincie nog contact is gelegd met Stichting Dierenlot, zij het niet door haar persoonlijk. Dit is waar vanuit de sector in de rondetafelgesprekken voor is gekozen. De provincie houdt echter contact met de dierenopvangcentra. Mochten er zich toch wijzigingen voor, dan zullen PS die in de regeling aantreffen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording en rondt het agendapunt af.

8. B-agenda Water

8.a Water: Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (B-agenda NLG)

08-02-2021 (leidend) en C-agenda RWK 11-01-2021, C-agenda EFB & M&B 18-01-2021)

8.a.1 Water: Brief Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit kustzone Hoorn-Amsterdam niet volledig en onjuist (C-agenda 08-02-2021)

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de inspreker die zich voor dit agendapunt heeft aangemeld.

Inspreker

Mevrouw Hoogewerf spreekt in op persoonlijke titel:

"Dank u wel voor deze inspraakmogelijkheid. Ik ben bewoner van de IJsselmeerdijk en ik maak me zorgen over de Kustzone Hoorn-Amsterdam. Mijn vraag is vooral waarom een nieuw kader nodig is. Het huidige Kader Ruimtelijke Kwaliteit en het addendum, beide twee jaar geleden nog goedgekeurd, zijn naar mijn idee toereikend. In de inleiding van het Kader Ruimtelijke Ontwikkeling Kustzone wordt gesteld dat er geld is voor een kwaliteitsimpuls, maar dit is nog geen aanleiding. Als plannen voldoen aan de gestelde normen en waarden van het geldende kader is geen nieuw voorstel nodig. Voor een ambitieprogramma bijvoorbeeld is op zich ook geen nieuw kader nodig. Men noemt een brede kustzone als object van een beleidsstuk. Dit is echter al het geval in het nu geldende kader. Thema's rond de dijkversterking -- natuur, cultuurhistorie en archeologie, recreatie, landschap en ruimte -- zijn hier ook al met elkaar in verband gebracht. Niet duidelijk wordt wat dan wél de aanleiding is.

Na vergelijking met het nu geldende kader zag ik aanzienlijk verschil. Dijkplaatsen hoeven in het voorstel niet meer gelokaliseerd te worden op plaatsen waar het verhaal van de dijk kan worden doorverteld, namelijk bij kapen en hielen, die het kronkelige karakter van de dijk tonen en de dijkdoorbraken uit het verleden nog steeds laten zien. Nee, de provinciale monumentale status van de 800 jaar oude dijk speelt geen rol meer in het bepalen van geschikte locaties voor dijkplaatsen. Die mogen in dit voorstel gebouwd worden op plekken waar de nieuwste dijkversterkingstechnieken getoond kunnen worden, bij strekdammen en asverschuivingen. Dat is wel een verschil, maar wordt niet genoemd als aanleiding. Ik kan zelf een verklaring geven voor dit nieuwe voorstel. Een nieuw kader is namelijk nodig voor een nieuwe omgevingsvergunning. Want de uitkomst van een participatietraject met bewoners was dat gedeputeerde Loggen en de heer Veenman, bestuurder van het Hoogheemraadschap, een keuze maakten voor dijkplaatslocaties zonder vergunning. Bijzonder is dat dat tevens het startpunt was van het participatietraject en dat er drie avonden grotendeels niet over locaties is gesproken, maar over verschillende onderwerpen. Het is opmerkelijk dat de keuze van deze bestuurders in strijd is met de huidige omgevingsvergunning, in strijd met het nu geldende Kader Ruimtelijke Kwaliteit en dus in strijd met de normen en waarden van het openbaar bestuur van onze provincie.

Maar, er werd een nieuw kader geschreven: het Kader Ruimtelijke Ontwikkeling Kustzone Hoorn-Amsterdam (KROK), dat vandaag op de agenda staat. Heeft dit voorstel iets met de bestuurskeuze van de heer Loggen en de heer Veenman te maken? Ik denk het wel, maar het staat nergens. Waarom zouden deze twee bestuurders überhaupt de locaties willen verschuiven? Daar moet een plan achter zitten. U wordt niet volledig geïnformeerd. Mijn conclusies over dit beleidsvoorstel zijn dat de noodzaak van een nieuw voorstel niet duidelijk wordt gemaakt en inhoudelijk dat het afgraven van het monument niet meer gecompenseerd wordt met dijkplaatsen die het verhaal van de dijk doorvertellen. Het bestaansrecht van de dijkplaatsen wordt nu losgekoppeld van de monumentale

status. Een verklaring hiervoor is het legaal maken van nieuwe locaties voor dijkplaatsen. En daarna? Als u vindt dat de monumentale waarde van de dijk gecompenseerd moet blijven met dijkplaatsen en als u wilt weten wat de vervolgplannen zijn, steunt u dit voorstel dan niet.

Dan kom ik op het Ambitieprogramma. Amsterdam heeft een toerisme probleem. Toch wil de MRA de topositie van deze stad in het toerisme behouden en verbeteren. Het plan om de toeristen de kustzone Hoorn-Amsterdam in te laten stromen, is zeer discutabel en getuigt niet erg van vindingrijkheid. Door grote aantallen bezoekers zal de kustzone net als andere plekken met natuur haar waarde juist verliezen. Deze ambities zijn schadelijk voor het landschap en de natuur. Nog een paar bijzonderheden. De overzichtskaart op pagina 43 en deelkaarten op pagina 50 tonen dijkplaatslocaties waar geen vergunning voor is en die de toets met het huidige kader ook niet zouden doorstaan. De kaarten geven niet de reeds aanwezige voorziening in de kustzone weer en zijn dus misleidend. Het ambitieprogramma is van eerdere datum dan het Kader Ruimtelijke Ontwikkeling. Dat vind ik heel vreemd, aangezien een ambitieprogramma toetsbaar moet zijn aan het kader.

Tot slot. Beide beleidsvoorstellen vertonen fouten, slordigheden en een onduidelijke aanleiding. Is hier haast bij? Het komt nogal onzorgvuldig over."

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of mevrouw Hoogewerf vindt dat de situatie of het proces zoals dat nu gelopen is, ook in haar directe leefomgeving, een goede uitvoering betreft van de motie uit 2018, waarin PS opriepen om participatietrajecten in de benen te brengen?

Mevrouw **Hoogewerf** antwoordt dat zij het geen goede invulling van de motie vindt. De drie vergaderingen gingen voornamelijk over ontwerpen en niet over locaties. Tegen twee van de drie gewenste locaties in module 7 is bezwaar aangetekend. Mevrouw Hoogewerf zou dat geen "bewonersparticipatie" willen noemen.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Hoogewerf voor haar inspraak en geeft het woord aan de Statenleden voor de inhoudelijke behandeling van het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam.

Eerste termijn

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt de inspreker. Het Ambitieprogramma is met recht een ambitieus programma. Er staan veel ambities in beschreven. Veel beschreven ideeën en projecten zijn binnen het Kader Ruimtelijke Ontwikkeling al gewogen en over veel projecten zijn al afspraken gemaakt. Op basis van de stukken lijkt het nodige al in kannen en kruiken te zijn. Gezien de inbreng van mevrouw Hoogewerf hoort D66 graag nog eens van de gedeputeerde wat nu precies de motivatie is om tot het nieuwe kader te komen.

D66 hecht eraan nog enkele andere vragen te stellen. Hoe is de samenwerking van alle projecten geborgd? En hoe wordt getoetst dat ze ook in samenhang bijdragen aan alle gestelde ambities? Burgerparticipatie en communicatie naar de omwonenden zijn van groot belang. In het participatie- en communicatieplan wordt mede op basis van de participatieladder omschreven welke stappen worden doorlopen, met de focus op het "wat". Het "hoe" en "waarom" zijn minder duidelijk

beschreven. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als belangen uiteen gaan lopen? Wie is dan verantwoordelijk om het proces vlot te trekken? Welke rol hebben GS wat betreft de communicatie richting omwonenden (na de participatie)? Zijn er lessen geleerd in relatie tot de communicatie en participatie in vorige projecten?

Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit zich aan bij D66 wat betreft de samenhang. De Partij voor de Dieren ziet heel grote uitdagingen op het gebied van natuur, klimaat en milieu. Zij ziet echter niet hoe die samenhangen met de andere projecten die nieuw worden gesteld. Wat betekent het onder de streep voor al die doelen? De helft van de budgetten wordt besteed aan recreatie, toerisme en private initiatieven. Wat is hiervan de uiteindelijke impact op natuur, milieu en klimaat? Kan de gedeputeerde dat op schrift stellen?

De Partij voor de Dieren sluit zich ook aan bij de inspreker wat betreft de spreiding van toerisme met het oog op economische groei. Dit komt heel expliciet terug in de stukken. Zoals toerisme-expert Anna Pollock zegt, is het alsof je ergens uitslag hebt en dit probeert op te lossen door het over je hele lichaam uit te smeren. Dat werkt niet. De Partij voor de Dieren verzet zich er dan ook tegen. Kan gedeputeerde voor elk toeristisch en economisch project als voorwaarde opnemen dat het een meerwaarde moet opleveren voor natuur, milieu en klimaat? Anders wordt er enerzijds in de dossiers geïnvesteerd, maar worden de doelen anderzijds geschaad.

De provincie moet het water en de natuur beschermen. De sportvisserij, als zijnde de grootste loodvervuiler van het water die Nederland kent, schaadt die doelen. De PvdD stelt voor om het dan uit de stukken halen. Nu staat sportvisserij namelijk echt geformuleerd als een doel waarmee de provincie zich moet bezighouden en dat ze eigenlijk zou moeten faciliteren. Dit lijkt Statenlid Kostic niet wenselijk.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het stuk onder de noemer "*Thema natuur, water en biodiversiteit*" spreekt over allerlei aanpassingen en ontwikkelingen en projecten die opgestart worden. Op wiens grondgebied gaan die precies plaatsvinden? Zijn bewoners en landeigenaren voldoende betrokken bij de projecten of is dit een extra opdracht die op hen afkomt?

Waarom is er een nieuw kader? Klopt het wat mevrouw Hoogewerf hierover heeft gezegd? Het CDA hoort graag een reactie van de gedeputeerde.

De heer **Cardol** (GL) meent dat het een dik pakket is met veel mooie beelden. Hij meent zelden een beleidsprogramma te hebben gelezen waarvoor zo veel andere beleidsterreinen en notities relevant zijn, en waarover zo veel overheden hebben gesproken, waarin zo veel invalshoeken worden gebundeld, en waarin beoogd wordt om zo veel verschillende projecten te gaan realiseren. De heer Cardol verneemt graag van de gedeputeerde of die uitgebreidheid en volledigheid ook geldt voor de participatie.

De heer Cardol heeft respect voor de zeer kundige en uitgebreide bijdrage van mevrouw Hoogewerf en is benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde.

De heer Cardol wil niet eindeloos in dezelfde vlek blijven wrijven, maar bij het lezen van de notitie wordt het almaar onbegrijpelijker hoe de provincie met de Uitdammerdijk omgaat. De overheden gaan 67 miljoen euro investeren, waarvan 23 miljoen afkomstig is van de provincie, maar verknallen

een cultuur-historisch en ecologisch waardevolle plek. Dat is doodzonde. GroenLinks hoopt van harte dat er toch nog iets terechtkomt van de vergroening.

De heer Cardol heeft niet de illusie dat de Statenleden in dit stadium nog heel veel kunnen veranderen aan een stuk dat de bevoegdheid van GS is. Hij wenst de gedeputeerde er derhalve succes mee, maar wil wel graag een antwoord op met name de vragen die door mevrouw Hoogewerf zijn gesteld.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort de heer Cardol (GL) zeggen dat het aan GS is en dat hij gedeputeerde succes wenst. Is hij zich echter bewust van de controlerende en kaderstellende rol van PS? Als zij zien dat iets niet helemaal goed gaat, kunnen zij daarin altijd bijsturen.

De heer **Cardol** (GL) is zich daar ten zeerste van bewust. Om die reden vraagt hij nadrukkelijk om een reactie van de gedeputeerde op de vragen die zijn gesteld. Het is vervolgens aan de Staten om te bepalen wat zij daarmee doen, maar het is wel zo correct om eerst de reactie van de gedeputeerde af te wachten.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) maakt zich ernstige zorgen, vooral na het lezen van het Ambitieprogramma. Hoewel het Ambitieprogramma bolstaat van de ambities en mooie plannen, bereiken de PvdA tegelijkertijd alarmerende brieven en inspraken van bewoners uit het gehele gebied tussen Hoorn en Amsterdam.

Mevrouw Jellema citeert ter illustratie enkele bewoners:

- Mevrouw A. uit Etersheim, die als hobbyboer al 20 jaar gebruiker is van het gebied en al 30 jaar vrijwilliger is bij Staatsbosbeheer: "*Mijn vraag om deel te nemen aan het Kogeroverleg als betrokken bewoner wordt in september afgewezen.*"
- Mevrouw H. uit Warder: "*Bij mij rijzen er steeds meer vragen. Kan er over een onderwerp wel vergaderd worden als de vooraf verstrekte informatie onjuist is? Wat moet ik doen?*"

Het begint allemaal al met het schutblad op het Ambitieprogramma, waarop een fraaie luchtfoto van de Uitdammerdijk staat. Als de plannen doorgaan, is de dijk er over een paar jaar niet meer in zijn huidige hoedanigheid.

Het Ambitieprogramma en ook het Kader Ruimtelijke Ontwikkeling staan bol van economie, recreatie en toerisme. Daarna, ergens ver achteraan, volgen natuur en cultuurhistorie. Er staat letterlijk in dat het draait om "*het bedienen van de regio van Amsterdam en in iets mindere mate die van Hoorn, om een overvloed aan toeristen over te nemen*". Mevrouw Jellema moet helaas constateren dat het vooral het adagium "*wij weten wat goed voor u is*" uitademt.

Het Ambitieprogramma put vooral uit een keur aan beleidsdocumenten. De heer Cardol heeft zich daar ook al over verbaasd. Mevrouw Jellema noemt er enkele: Kaderrichtlijn Water, TBS Markermeer, Programma Waterfonds, Toeristenvisie, plannen gemeente Waterland et cetera. Het zijn allemaal stukken die op zich prima zijn, maar waarvan de doelstellingen soms diametraal tegenover elkaar staan of in ieder geval hele andere doelstellingen nastreven. In het stuk wordt echter ook geschreven dat het uitgangspunt bij de nieuwe ontwikkelingen is dat wordt aangesloten bij een verscheidenheid aan cultuurhistorische kwaliteiten en ruimtelijke karakteristieken. Voorts wordt gezegd dat er een

balans dient te zijn tussen recreatieve activiteiten, rust, stilte en natuurbescherming, of dat het rustige archetypische nevenbeeld van Waterland gekoesterd moet blijven. Het hele stuk ademt echter exploitatie van het gebied uit. Mevrouw Jellema maakt zich daar ontzettend veel zorgen over. Er zijn 41 initiatieven, die volgens de schrijver voor het overgrote deel op zijn plaats zijn. Het merendeel lijkt echt positief bij te dragen aan het streefbeeld van de Kustzone. Zouden de bewoners dat ook vinden? Het hele Ambitieplan komt mevrouw Jellema over als een soort "etnogeografisch profileren". Het KROK geeft op basis van het bestaande beleid en de potenties van het gebied een beeld dat de gewenste ruimtelijke ontwikkeling toespitst op de thema's recreatie en dan pas op natuur, landschap en cultuurhistorie.

Gelukkig wordt er ook wat gezegd over participatie. Er staat dat Noord-Holland gaat samenwerken met de navolgende partijen:

- Rijkswaterstaat
- Alliantie Markermeerdijken
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Gemeenten Hoorn, Koggenland, Edam-Volendam, Waterland en Amsterdam
- Recreatieschappen Twiske-Waterland en WestFriesland
- Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland en Staatsbosbeheer
- Vogelbescherming Nederland, Sportvisserij Nederland

Waar zijn echter de bewoners?

Daarnaast worden per ambitie de lokale overheden en andere betrokken partijen uitgenodigd om mee te praten en te denken. Vervolgens staat er: "*Lokale ondernemers en burgers worden in een latere projectfase benaderd.*" Doet dit nu recht aan de participatiemotie van 2,5 jaar geleden?

Voorts staat er: "*Wanneer het om burgerparticipatie gaat, hoeft de provincie niet de coördinerende of aanzwengelende rol te hebben. Vaak is het logischer dat een andere partij de trekker is in het proces.*" Waarom is dat logischer? Mevrouw Jellema snapt dit niet.

Ook staat er nog dat de aanwezigheid van Statenleden bij participatietrajecten gewenst is, omdat dit inwoners laat zien dat er naar hen geluisterd wordt. Moet mevrouw Jellema nu bij die mensen aanwezig zijn? Natuurlijk moet zij dat als volksvertegenwoordiger, maar enkel vanuit de rol om te laten zien dat er naar ze geluisterd wordt. Mevrouw Jellema dacht toch echt dat de uitvoerders en de politiek, de bestuurders, dit moeten doen om te laten zien dat er door hen geluisterd wordt. Martin Sommer schreef zaterdag 6 februari jl. in de Volkskrant dat "*burgerparticipatie meestal betekent dat je mag meedoen aan mooie dingen die de overheid voor je heeft bedacht.*" Ten aanzien van Markermeerdijken lijkt dat volgens mevrouw Jellema eens te meer op te gaan. Het Ambitiedocument en de Kaderstelling zijn wat dat aangaat nogal vervreemdende documenten geworden. Het zijn ook nog B-stukken. PS mogen er iets van zeggen en vinden, maar hoe nu verder? Hiermee sluit mevrouw Jellema aan bij de woorden van de heer Cardol (GL).

Tot slot heeft mevrouw Jellema nog een vraag aan gedeputeerde over de Markermeerdijken. Op dit moment worden er vanuit zowel de provincie als de mensen van de Markermeerdijk en het Hoogheemraadschap feitenrelazen geschreven. Het feitenrelaas van de provincie is reeds op de C-agenda geplaatst. Wanneer komen de drie feitenrelazen echter gelijktijdig aan de orde en zullen die met PS besproken worden?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is benieuwd naar de antwoorden op de reeds gestelde vragen. Het

Ambitieprogramma bevat zijns inziens ook positieve teksten. Op pagina 38 staan mooie doelstellingen ten aanzien van de thema's recreatie en toerisme, en cultuurhistorie en landschap. Door de coronamaatregelen is de behoefte aan recreëren dichtbij huis extra groot geworden. Het is de ambitie om de aantallen inwoners in de MRA met 20% op te krikken, van 2,5 miljoen naar 3 miljoen. Die gaan ook recreëren en druk uitoefenen op de omliggende natuur. Daar moet wel rekening mee gehouden worden. Het is natuurlijk begrijpelijk dat de omwonenden daar iets van vinden.

Waar de PVV echt moeite mee heeft, is dat de landschapsbeleving en het openbaar(der) maken van de ruimte bij windturbines aan elkaar gekoppeld wordt. Wat gaan de recreanten doen bij die windturbines anders dan (half)dode vogels rapen?

De PVV wacht de verdere antwoorden van gedeputeerde af.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat de VVD al langer tevreden is over de investeringen die zullen worden gedaan in onderhavig traject voor de waterveiligheid, die uiteindelijk een belangrijke aanleiding is voor het gehele programma. Noord-Holland is bij uitstek een waterprovincie. In de eerste plaats moet zij zich beschermen tegen het water dat een bedreiging vormt voor de welvaart en het welzijn van de inwoners. De VVD is positief over het feit dat ook andere investeringen worden betrokken in dit omvangrijke project, waaronder voor recreatie en natuur, maar ook voor verkeersveiligheid op de dijk. Voor de VVD blijft de waterveiligheid leidend. Zij herkent zich in de ambities en de zogeheten "koppelstrategie" die erbij hoort om de andere doelen te halen. Hoe houdt het college echter zicht op het daadwerkelijk realiseren van al die ambities? Hoe wordt gemonitord dat het niet afleidt van de primaire doelstelling, te weten het waarborgen van de waterveiligheid?

De VVD vraagt in het bijzonder aandacht voor de locaties van de dijkplaatsen, zoals ook door de inspreker is benoemd. Welke overwegingen spelen nu een rol om te bepalen of een plek al dan niet geschikt is? Welke aspecten zijn relevant voor het vergunnen daarvan?

Voor de VVD is een laatste aandachtspunt het betrekken van de inwoners en de lokale bedrijven, genoemd onder de participatiestrategie. Recente ervaringen in met name Uitdam leren de provincie dat het geen sinecure is. Wees helder wanneer en waarover inwoners invloed kunnen uitoefenen en wat daarmee gedaan kan worden. De investeringen raken immers hun directe werk- en leefomgeving en is daarmee als vanzelfsprekend ingrijpend. De VVD sluit zich wat dat betreft aan bij de vragen die hierover zijn gesteld door de collega's.

De heer **Klein** (CU) start met het maken van een compliment voor de vele mooie ideeën die er verzameld zijn. Wat de ChristenUnie betreft is het echt een toegevoegde waarde van een provincie dat zij kan investeren in allerlei natuur-, fiets- en wandelprojecten wanneer zo'n grootschalig dijkversterkingsproject uitgevoerd wordt.

De ChristenUnie heeft nog twee opmerkingen:

- Hoe is het onderhoud geregeld? Er worden nu allerlei mooie plannen gemaakt, ook voor een uniforme uitstraling van bijvoorbeeld bankjes en bewegwijzering. Worden in de plannen ook afspraken gemaakt over hoe het onderhoud op de lange termijn zo gedaan wordt dat de unanimiteit gehandhaafd kan worden?
- De tweede opmerking gaat over de participatie, waarvoor ook andere sprekers aandacht

hebben gevraagd. De provincie zou wat dat betreft veel meer ambities mogen formuleren, juist omdat er rondom dit onderwerp nu zo veel maatschappelijke onrust is ontstaan.

Wat thans in het plan van aanpak voor participatie staat, is wat de ChristenUnie betreft veel te vrijblijvend. Onder het kopje burgerparticipatie staat bijvoorbeeld: "*Het is ook goed om burgers betrekken.*" Dit moet volgens de ChristenUnie veel stelliger geformuleerd worden, in de trant van: "*Wij kiezen ervoor om burgers te betrekken bij de projectplannen voordat er nog daadwerkelijk dingen besloten worden.*"

Hetzelfde geldt voor het kopje "*participatie per projectonderdeel*". Daarin staat dat bekeken wordt in welke mate burgers betrokken kunnen worden. De ChristenUnie snapt dat niet alles vooraf vastgelegd kan worden, maar ook in dezen mist zij de ambitie. Het is toch mogelijk om te zeggen dat het juist heel belangrijk is dat bij alle projecten met een grote ruimtelijke impact burgers betrokken zullen worden? Voornoemde formuleringen zou de ChristenUnie echt steviger willen terugzien in dit Ambitiedocument.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is het helemaal eens met de heer Klein (CU). Welke mogelijkheden ziet hij nog meer dan enkel de oproep aan GS om dat vooral aan te passen?

De heer **Klein** (CU) antwoordt dat PS thans geïnformeerd worden over een plan van aanpak voor de participatie. Hij vindt dat dit PvA concreter moet worden gemaakt. Het is niet aan de heer Klein om nu allerlei oplossingen voor burgerparticipatie te gaan bedenken. Hij meent dat dit een taak voor GS is. Hij stelt in ieder geval wel vast dat het huidige plan van aanpak niet voldoende is.

Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst erop dat toerisme, recreatie en economische belangen een groot onderdeel vormen van de projecten. Vindt de ChristenUnie dat met deze voorwaarden in voldoende mate geborgd wordt dat die projecten geen schade mogen berokkenen aan natuur, klimaat en milieu? Vindt zij dat het scherper opgenomen kan worden, bijvoorbeeld door in de subsidievoorwaarden te vermelden dat een dergelijk project een plus moet zijn, bovenop klimaat, natuur en milieu?

De heer **Klein** (CU) meent dat er een divers palet ligt aan projecten die allemaal een toegevoegde waarde hebben op verschillende gebieden. Hij is het wel met mevrouw Jellema (PvdA) eens dat andere doelen die men wil bereiken niet ten koste mogen gaan van de natuur. Gelet op de wandel- en fietspaden en de trappen op de dijk is de heer Klein niet direct heel bang dat het enorme impact zal hebben. Er kan iets geformuleerd worden als "*het mag niet ten koste gaan van de verbetering van de natuurwaarden*", maar de heer Klein ziet daar op dit moment geen enorme urgentie toe.

De heer **Smaling** (SP) meent dat er heel veel zinvolle dingen zijn gezegd. Hij sluit naadloos aan bij het betoog van mevrouw Jellema (PvdA). Het zijn inderdaad mooie plannen, maar het zit 'm ook in de integraliteit ("meekoppelkansen"). De techniek is niet zozeer het probleem, maar de vraag hoe je het samenbindt? De participatie is een terugkerend struikelblok voor de OD.

Voorts hangt er een prijskaartje aan. Men verwacht dan wel een goede verantwoording.

De SP was erg onder de indruk van de inspraak van mevrouw Hoogewerf. Het zou zomaar kunnen dat gedeputeerde Loggen en het hele apparaat toch gevloerd worden door een buitengewoon deskundig persoon die precies van de hoed en rand weet.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft gedeputeerde Loggen het woord

voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Gedeputeerde meent dat de lange aanlooptijd die nodig is geweest voor het gehele project hetgeen is wat zich in dezen wreekt. Al voor 2015 was de provincie bezig om in samenloop met de noodzakelijke dijkversterking te kijken welke andere opgaven daarin konden worden meegenomen. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat er in 2015 in het toenmalige coalitieakkoord bovenop de bestaande reserve nog eens 20 miljoen is gereserveerd om samen met de gemeenten, het Rijk, het Hoogheemraadschap en andere stakeholders te kijken naar de "meekoppelkansen" teneinde op zo'n hele grote beweging een aantal actuele thema's mee te nemen, alsmede een aantal wensen vanuit de regio. Stadsstrand Hoorn is daar een mooi voorbeeld van. Het is een breed gedragen initiatief met een belangrijke meerwaarde voor de regio. Het wordt mede mogelijk gemaakt door zowel de dijkversterking als het feit dat er met elkaar is geïnvesteerd wordt.

Doordat de dijkversterking op een gegeven moment in een juridische procedure is beland, heeft de provincie ook een tijdje een windstilte moeten houden. Dit heeft geleid tot een pas op de plaats met de dijkplaatsen. Hierover is vorig jaar in de commissie NLG gesproken. De provincie meende dat er een nieuwe aanloop moest plaatsvinden om de participatie op een goede manier vorm te geven. Hiervoor zijn bijeenkomsten georganiseerd. Gedeputeerde heer daarin twee zaken moeten concluderen. Enerzijds vond men het lastig om voor het nieuwe alloceren van de nieuwe dijkplaatsen een locatie aan te wijzen, omdat men eigenlijk niet wil gaan over de "voor- of achtertuin van de burens". Anderzijds betekent participatie niet altijd dat mensen hun zin krijgen. "Participatie" betekent dat men invloed kan uitoefenen op hetgeen wat er gebeurt, maar is niet gelijk aan het adagium "u vraagt, wij draaien". Dat is een wezenlijk verschil.

Gedeputeerde Loggen is het eens met de opmerking van de heer Klein dat de wijze waarop burgerparticipatie thans in het plan van aanpak beschreven staat, stilliger geformuleerd kan worden. Het is een leidraad voor andere overheden en initiatiefnemers om te laten zien wat de provincie onder "participatie" verstaat. Gedeputeerde heeft de Statenleden goed gehoord en zegt toe de formulering te zullen aanscherpen. In reactie op mevrouw Jellema zegt hij toe om ook nog eens te bekijken of de provincie de formuleringen uit de motie van 2018 wat stringenter kan laten neerdalen in het plan van aanpak.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is het met gedeputeerde Loggen eens dat "participeren" niet per definitie betekent dat men zijn of haar zin krijgt. Het is een kwestie van geven en nemen. Wat bedoelde gedeputeerde echter met zijn opmerking dat "men niet over de voor- of achtertuin van de burens wil gaan".

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat de provincie, zoals bekend, ooit vier dijkplaatsen had aangewezen. Deze zouden op een bepaalde locatie komen en daar bestond een bepaald beeld bij. Omdat de dijkversterking voor de Raad van State kwam, werd er windstilte in acht genomen en kon het participatietraject rond de dijkplaatsen niet worden gecontinueerd. Gedeputeerde heeft de commissie vorig jaar geïnformeerd dat de provincie hierdoor een nieuwe aanloop neemt. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de dijkplaatsen op een andere plek komen, er anders uit komen te zien of wellicht een totaal andere vorm dan beoogd krijgen (bijvoorbeeld door het aanbrengen van een volverzwaring). De aanvankelijke uitgangspunten zijn losgelaten en er is opnieuw een

participatietraject gestart. Toen bleek dat men eigenlijk geen keuzes wilde maken over locaties en dergelijke, omdat men -- zo heeft gedeputeerde het geconcludeerd -- dit lastig vond. Als men heel specifiek over locaties spreekt, raakt men al heel snel aan het gebied van een andere bewoner c.q. groepje bewoners dan aanvankelijk was beoogd. Gedeputeerden duidt dit aan als "voor- en achtertuin", aangezien er veel mensen aan de dijk wonen.

Gedeputeerde komt op de vragen van de commissieleden over de Markermeerdijken, voornamelijk vanuit het kader van de dijkversterking. Ook de Uitdammerdijk werd daarbij genoemd. Gedeputeerde benadrukt dat het echt losstaat van de dijkversterking. De heer Cardol (GL) refereerde aan het dijkversterkingsverhaal. Dit gaat over de wijze waarop het Hoogheemraadschap straks de dijk gaat reconstrueren. Het Hoogheemraadschap heeft daar een keuze in gemaakt. Deze is ook met de commissie besproken. Volgende week gaat gedeputeerde weer met een vertegenwoordiger van de bewonersorganisatie in overleg over hoe het heeft kunnen gebeuren en wat de bewonersorganisatie nu wil. Hij zal voorts vragen wanneer de feitenrelazen vanuit de bewonersorganisatie gereed zijn, zodat die met de commissie gedeeld kunnen worden. De Statenleden hebben het feitenrelaas van de provincie reeds ontvangen, maar dat van het Hoogheemraadschap en dat van de bewoners nog niet.

Voort zijn vragen gesteld over de integraliteit en het bewaken van de voortgang. Ten aanzien van het Ambitieprogramma is de stuurgroep APRK hiervoor verantwoordelijk. De waterveiligheidsopgave ligt primair bij de Alliantie en het Hoogheemraadschap. De provincie is er wel bij betrokken, maar het betreft twee verschillende trajecten.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) zou graag van gedeputeerde horen waar beide zaken (alle plannen die in de ambities en kaders staan) dan bij elkaar komen. Het staat onomstotelijk vast dat er verzaamd, verbreed en verhoogd moet worden. Welke keuzes kunnen daarin gemaakt worden? Het is allemaal zo groots en overweldigend en met veel minder aandacht voor natuur en cultuurhistorie dan voor de economie en toerisme. Welke kant gaat het dan op?

Gedeputeerde wil een belangrijk misverstand uit de weg helpen. Hij geeft aan dat er veel aandacht is voor de ecologische kant. Bovendien is het aanvullend aan wat er al ligt, voortkomend uit de dijkverzwaringsopgave. Hierin zit al een heel belangrijke natuuropgave (bijvoorbeeld de vooroevers, de dijkplaatsen etc.). In onderhavig Ambitiedocument komt ook een aantal thema's aan bod. Gedeputeerde is het eens met de opmerking van de heer Van Tiggelen (PVV) dat er straks heel veel woningen aan de MRA worden toegevoegd en dat hierdoor steeds meer druk op het gebied komt door recreatie, los van het toerisme uit Amsterdam. Het is heel belangrijk dat het op een goede en veilige manier gebeurt. Als er dan toch zo'n mooie dijk wordt aangelegd, waarom zorgt men dan niet gelijk voor een scheiding van de verkeersstromen (waar mogelijk) en voor een goede manier waarop de mensen het gebied kunnen beleven en ervan kunnen genieten? Gedeputeerde meent dat dit goed ingebed is in het programma.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) verbaast zich hierover. Zij benadrukt dat het een keuze is. De mensen die straks in de MRA komen wonen, mogen natuurlijk ook recreëren. Maar waarom moet dat onverkort één-op-één worden afgewenteld op de dijk?

Gedeputeerde **Loggen** is het niet eens met het beeld dat mevrouw Jellema schetst. De provincie gaat met dit gebied aan de slag. Het feit dat de recreatieve mogelijkheden daarin worden meegenomen,

getuigt er alleen maar van dat vooruitgekeken wordt naar de mogelijkheden die er zijn. Ook op andere plaatsen in de MRA is de provincie de recreatieve mogelijkheden aan het bekijken. Bij de behandeling van agendapunt 6. is hier ook over gesproken. De coronapandemie heeft eenieder er alleen maar verder bewust van gemaakt dat het, ondanks alle hedendaagse mobiliteitsmogelijkheden, nog steeds heel belangrijk en fijn is om ook in de directe nabijheid te kunnen recreëren. Gedeputeerde is het derhalve niet met mevrouw Jellema eens dat er enkel een focus zou zijn op onderhavig gebied. Het geldt voor de gehele regio.

Gedeputeerde snapt de bezwaren. Het is natuurlijk een heel mooi stukje gebied dat nu nog een relatieve rust kent, maar in de toekomst wel wat drukker zal worden. Dit geldt echter voor de gehele MRA. Het wordt over de gehele linie drukker. Het is niet mogelijk om enclaves van rust te blijven garanderen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit aan bij de vraag van mevrouw Jellema (PvdA). Gedeputeerde doet het nu voorkomen alsof het enkel lokale recreatie betreft. In de stukken wordt echter veelvuldig gesproken over recreatie en toerisme afkomstig van elders, zelfs vanuit het buitenland. De kaders zijn derhalve niet duidelijk. Waar wordt bewaakt dat het niet vooral draait om groei van economie, toerisme en recreatie en dat de andere doelen op het terrein van natuur, milieu en klimaat niet worden gedwarsboomd? Statenlid Kostic ziet weliswaar een aantal mooie initiatieven op het gebied van natuur, maar het kader om die te bewaken, mist.

Gedeputeerde **Loggen** merkt dat het in deze discussie heel verleidelijk is om het gehele gebied en alles op één hoop te vegen. De provincie moet derhalve in haar communicatie strakker formuleren dat dit niet het geval is. Voorts is het verstandig om een aantal beleidslijnen waarover men het in het verleden ook in een aantal andere commissies met elkaar eens is geworden, bijvoorbeeld wat betreft *Holland boven Amsterdam*, beter in beeld te brengen. Waarom zijn er bepaalde keuzes gemaakt? Anders is het net alsof alles zich hierop concentreert, terwijl het onderdeel uitmaakt van een groter verhaal. Gedeputeerde Loggen bedankt Statenlid Kostic (PVV) en anderen voor het accentueren ervan. Hij beschouwt het als een leerdoel dat de communicatie daarover scherper moet worden neergezet.

Statenlid **Kostic** (PVV) heeft nog een vervolgvraag. Bijna 50% van het budget wordt besteed aan toeristische en recreatieve mogelijkheden. Kunnen GS concreet op papier zetten wat dit betekent voor de provinciale klimaatdoelen, de natuur en het milieu? Welke impact heeft dat? Kan daarnaast in de voorwaarden van dergelijke toeristische, economische en recreatieve projecten expliciet worden gesteld dat er in ieder geval geen schade mag worden toegebracht aan de natuur, het milieu en het klimaat?

Gedeputeerde **Loggen** merkt op dat de vraag of de provincie een klimaatbegroting kan maken al eens eerder gesteld is. Hierop is toen geantwoord dat dit buitengewoon complex is en derhalve ook niet gedaan zal worden. Gedeputeerde gaat derhalve geen toezegging hierover doen, omdat het schier onmogelijk is om de impact van alle deelprojecten op het klimaat weer te geven. Gedeputeerde zal wel uitleggen waarom de provincie niet de volledige regie over de participatie neemt. Indien een initiatiefnemer (gemeente of anderszins) iets wil, hoort de participatie primair door die betreffende partij te worden georganiseerd. De provincie verschaft wel een leidraad waarin wordt meegegeven wat zij belangrijk vindt. In antwoord op de vraag van de ChristenUnie is al toegezegd dat de tekst verder moet worden aangescherpt. Er moet heel dicht bij de teksten uit de

motie van 2018 worden gebleven. Wat de provinciale projecten betreft, zullen GS in de lead zijn voor de participatie. Het is echter niet allemaal onder auspiciën van de provincie.

De hamvraag was waarom er nu een nieuw kader nodig is. Daarbij speelt een aantal zaken mee. Het kader is gemaakt door Rijk, provincie, Hoogheemraadschap en was nodig voor de invulling van de m.e.r.-richtlijnen. Voorts is het kader verbreed; het gaat over de Kustzone. Het was derhalve nodig om dat te actualiseren. De provincie heeft de initiële uitgangspunten ten aanzien van de dijkplaatsen moeten loslaten. De actualiteit heeft ertoe geleid dat de provincie met een nieuw kader moest komen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording in eerste termijn en geeft de Statenleden de gelegenheid voor hun bijdrage in tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft nog niet voldoende helder op het netvlies hoe de samenhang van alle projecten wordt geborgd om echt een bijdrage te leveren aan alle milieudoelstellingen die met elkaar gesteld zijn. Mevrouw Gonggrijp zou daar graag een wat concreter antwoord op vernemen. Voorts informeert zij of ze goed begrepen heeft dat gedeputeerde Loggen heeft toegezegd dat hij het stuk dat er nu ligt gaat aanpassen wat betreft de participatie, zodat hier vanuit de provincie sterker op wordt toegezien?

De heer **Cardol** (GL) gelooft dat er goede en mooie dingen in het plan staan en dat die ook gerealiseerd gaan worden. Hij maakt zich echter zorgen over de balans. De heer Cardol hecht zeer aan goede participatie. Hij bedankt gedeputeerde Loggen voor diens toezegging om het opnieuw te bekijken. De heer Cardol verzoekt hem nadrukkelijk om het serieus te nemen en naar de mensen te luisteren, ook al betekent dit niet dat al hun wensen en verzoeken zullen worden ingewilligd.

Tot slot komt de heer Cardol nog even op Uitdam. Zoals reeds aangegeven, gaat het niet zozeer om de keuzes in de dijkversterking. Die fase is helaas geweest. Het gaat thans om de meekoppelkansen. De heer Cardol hoopt dat in het gesprek tussen de gedeputeerde en de bewonersorganisatie aan de orde komt wat er vanuit de meekoppelkansen op het gebied van cultuurhistorie, ecologie en zelfs recreatie nog mogelijk zou zijn om het mooier en "groener" te maken dan naar het zich nu laat aanzien.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit aan bij de woorden van de heer Cardol (GL) over de balans. De gedeputeerde zegt toe dat hij nog eens gaat kijken naar de motie uit 2018. Op zich vindt mevrouw Jellema dat opmerkelijk. Is de betreffende motie nog steeds in uitvoering? Moet er een nieuwe motie worden ingediend? Dit kan weliswaar niet, omdat het een B-agendapunt betreft.

Gedeputeerde Loggen maakte de opmerking dat mevrouw Jellema het allemaal in het eenzijdige zou trekken. Dit is geenszins haar bedoeling. Na het goed lezen van de stukken kan mevrouw Jellema echter niet anders dan concluderen dat het allemaal heel eenzijdig is. Zij blijft derhalve bij haar standpunt.

Mevrouw Jellema zou graag van de Griffie vernemen of de motie uit 2018 is afgedaan. Waar gaat

gedeputeerde dan nog naar kijken?

De heer **De Wit** (VVD) wil namens zijn fractie nog één punt accentueren. Het programma dijkversterking en alles wat daarmee samenhangt, ook qua ecologische investeringen en als onderhavig meekoppelproject, is een zeer mooie opgave. De VVD verwacht dat deze zal bijdragen aan het gehele gebied. De balans is zeker niet aan de een of andere kant doorgeschoten. Als er meer mensen komen wonen die waarschijnlijk ook willen werken, is "economie" in dat kader zeker geen vies woord. Geld is nodig om dingen te kunnen betalen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft nog geen bevredigend antwoord ontvangen op haar vraag op wiens grondgebied alle plannen en projecten zullen plaatsvinden. Zijn die eigenaren (particulieren of bedrijven) dan voldoende betrokken bij het project?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Gedeputeerde **Loggen** bevestigt aan mevrouw Koning-Hoeve (CDA) dat daar waar de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor de participatie ook de grondeigenaren en bewoners betrokken zullen worden. Daartoe is er een leidraad vanuit de provincie. Indien het het grondgebied van een particulier betreft, dat overigens altijd binnen een gemeente ligt, hoort daar altijd een ordentelijke participatie bij. Een fietspad is echter een openbaar stuk dat op de dijk ligt. Het is derhalve niet met een schaarstje te knippen.

De commissieleden gehoord hebben, acht de gedeputeerde het het meest veilig en verstandig als hij de toegezegde aanscherping op papier stelt en aan PS doet toekomen. Dit voorkomt ongelukken in de toekomst.

Richting mevrouw Jellema (PvdA) merkt gedeputeerde op dat het heel mooi zou zijn als de aanscherping zo dicht mogelijk bij de tekst uit de motie van 2018 blijft. Hij bedoelt daar niet mee dat er opnieuw naar de inhoud van de motie zal worden gekeken. Het zou echter mooi zijn als er eenduidig taalgebruik gebezigd kan worden.

In reactie op de opmerking van de heer De Wit (VVD) geeft gedeputeerde Loggen aan dat de mix tussen economie en ecologie op een goede manier gemaakt is. Ecologie is ontzettend belangrijk. Zonder ecologie is er geen economie. In het dichtbevolkte Nederland, dat volstrekt gecultiveerd is, geldt echter ook de wederkerigheid: zonder economie is er ook geen ecologie. Wil de provincie draagvlak houden voor alle investeringen en ingrepen die plaatsvinden, dan moeten deze ook toegankelijk worden gemaakt. De mensen moeten kunnen zien hoe mooi het is en wat er met hun belastinggeld is gedaan. Gedeputeerde is in dat opzicht voorstander van het slim aan elkaar koppelen van kansen.

Gedeputeerde zegt mede in de richting van de heer Cardol toe dat hij de commissie op de hoogte zal houden wat betreft de voortgang bij Uitdam. Op 11 februari zit hij weer met de bewonersvereniging aan tafel. Hij zal daarin vragen naar het feitenrelaas, maar ook nagaan of de provincie eventueel nog ergens in kan ondersteunen. Dit zat ook reeds opgesloten in het aanbod van gedeputeerde aan het Hoogheemraadschap. Op het moment dat er vanuit de bewoners een initiatief komt dat past binnen

het provinciaal beleid en binnen de kaders die PS hebben meegegeven, dan is gedeputeerde zeker een gesprekspartner.

In antwoord op de vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) geeft gedeputeerde aan dat de samenhang van alle projecten wordt bewaakt in het KROK en wordt gemonitord door de stuurgroep, opdat hetgeen met elkaar is afgesproken ook bewaarheid wordt.

Statenlid **Kostic** (PvdD) gaat nog even door op de vraag van D66. Gedeputeerde Loggen geeft aan dat de stuurgroep voor samenhang gaat zorgen. In deze stukken is echter niet voldoende houvast voor de stuurgroep om erop te sturen dat de projecten rond recreatie en toerisme geen schade toebrengen aan het milieu, de natuur en het klimaat. Is gedeputeerde het met Statenlid Kostic eens dat ervoor gezorgd moet worden dat die projecten geen negatieve bijdrage leveren aan de natuur, het milieu en het klimaat? Ja of nee?

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat de samenhang geborgd is in het KROK en in het APRK. Het wordt gemonitord en bewaakt door de stuurgroep APRK. Deze spelregels zijn met elkaar afgesproken. Gedeputeerde neemt de aanleg van het fietspad als voorbeeld. Aan de voorkant is al getoetst wat al dan niet verantwoord is om te doen. Er was bijvoorbeeld een stevige wens van alle wethouders langs de dijk om een ononderbroken fietspad over de gehele dijk, dus ook langs de natuurkwetsbare gebieden, aan te leggen. Dat is niet mogelijk gebleken. De toets waar Statenlid Kostic om vraagt, is al voor een belangrijk deel meegenomen. In het KROK is opgenomen hoe het berokkenen van schade aan de natuur voorkomen kan worden.

Gedeputeerde komt met een tekstuele aanscherping naar de commissie NLG, opdat de Statenleden zelf kunnen beoordelen of hetgeen zij en GS verstaan onder "participatie" juist verwoord is. Hij zal er voorts voor zorgen dat die tekst wordt uitgedragen en geïmplementeerd op de plekken waar dat nodig is. Daarmee wil hij voorkomen dat er over een halfjaar wederom een discussie ontstaat over de juiste interpretatie. Het is verstandig om dit goed aan de voorkant op te pakken. Gedeputeerde Loggen laat de commissie zo spoedig mogelijk weten hoeveel tijd hij hiervoor nodig zal hebben. Hij gaat er echter van uit dat het geen weken op zich laat wachten.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording en sluit het agendapunt.

9. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

Er zijn geen aanmeldingen voor de rondvraag ontvangen.

10. B-agenda Natuur / Stikstof

10.a Stikstof: Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstof 2021-2022 (B-agenda NLG 08-02-2021)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Strens** (D66) bedankt gedeputeerde voor de technische briefing. D66 vindt het belangrijk om in herinnering te brengen hoe de provincie in deze situatie terechtgekomen is. De PAS was juridisch onhoudbaar en de natuur leed stevig onder de stikstofdepositie. Kijkend naar de aanpak die nu voorligt, vindt D66 het belangrijk dat enerzijds stevig wordt gestuurd op de reductie van de stikstofdepositie en dat anderzijds een systeem met elkaar wordt ontwikkeld met nieuwe regels die juridisch haalbaar en uitlegbaar zijn. Het moet derhalve niet te complex worden gemaakt. D66 kan zich vinden in de dubbeldoelstelling natuurherstel en economische ontwikkeling, die het college wil hanteren. Het is van belang dat de projecten en activiteiten die bijdragen aan onder meer duurzaamheid, circulaire economie, het oplossen van de woningnood en de transitie naar meer natuurinclusieve landbouw niet stil komen te liggen. Tegelijkertijd moet bij al deze ontwikkelingen natuurherstel vooropstaan en wordt die 30% stikstofuitstoot waar mogelijk ten gunste van de natuur afgerond.

D66 heeft ten aanzien van een aantal onderwerpen nog wat vragen en opmerkingen. Het is D66 nog niet helemaal helder hoe het zogenaamde Regionaal Stikstof Registratie Systeem (RSRS) moet gaan functioneren. Wie gaat straks bepalen waaraan de stikstof die in dat systeem zit wordt uitgegeven? Kan de provincie dat eigenstandig doen of gaan anderen er ook over? In de technische briefing werd gesproken over "prioritering" van bepaalde doelen. Kan de gedeputeerde wat meer toelichting geven in welke richting wordt gedacht? In de technische briefing kwamen enkele scenario's langs. D66 vindt het wel belangrijk dat er een incentive is voor bedrijven om te investeren. Op het moment dat zij in staat zijn om een stevige stikstofreductie te bewerkstelligen, door te investeren in bijvoorbeeld innovatievere en schonere installaties, moet er op een of andere manier wel iets bij hen terugkomen. D66 hoort graag hoe het college dit gaat borgen.

Het college stelt voor om ook het extern salderen met productierechten van dieren open te stellen. In de brief staat dat dit in een aantal andere provincies al mogelijk is. D66 is benieuwd naar de ervaringen van de andere provincies met deze vorm van extern salderen. In de technische briefing werd aangegeven dat er waarborgen worden ingericht. Gelet op deze waarborgen meent D66 dat de provincie de mogelijkheid voor dit instrument wel moet gaan bieden. Mevrouw Strens hoort echter graag hoe het in andere provincies gaat.

Mevrouw Strens komt op het onderwerp verleasen. Klopt het dat er tijdelijk sprake is van een toename van stikstof, omdat iemand iets wat hij thans niet gebruikt verleast aan een ander? D66 meent dat dat daar heel terughoudend mee moet worden omgegaan. Als die aanname juist is, betreft het derhalve een tijdelijke toename voor de termijn die daaraan wordt gekoppeld. Wat D66 is kan het alleen ingezet worden voor bijvoorbeeld een bouwfase van een woningbouwproject.

Mevrouw Strens verwijst naar de gebiedsgerichte aanpak. De evenredige bijdrage van sectoren aan de reductie is in de brief geformuleerd als een uitgangspunt. D66 kan zich daarin vinden. Het is goed dat daarop wordt gestuurd.

Het is helder dat de gebiedsplannen echt een instrument vormen dat vanuit de Wet stikstofreductie belangrijk is. Als echter met elkaar wordt besloten tot een integraal gebiedsproces, dan is het wel belangrijk dat de andere doelen die de provincie in dat gebied wil behalen, ook aan de voorkant worden vastgelegd. D66 ziet daar graag een koppeling in.

In de brief is ook een passage opgenomen over de informatievoorziening rond de gebiedsgerichte aanpak. Mevrouw Strens meent dat alle partijen het op prijs zullen stellen om eens in de zoveel tijd bijgepraat te worden in een technische briefing. D66 wil echter de dilemma's en keuzes die zich voordoen in de gebiedsgerichte aanpak ook graag in de commissie NLG bespreken. De Statenleden hebben in dezen wellicht geen wettelijke, kaderstellende rol, maar het betreft wel een politieke afweging waar PS als politiek hoogste orgaan bij betrokken zouden moeten worden. Immers, "niet alles kan".

De heer **Klein** (CU) wijst erop dat de uiteindelijke conclusie van de heer Remkes luidde "niet alles kan overal". Het is goed om te zien hoe de provincie nu bezig is om dit grote probleem gebiedsgericht aan te pakken. De heer Klein bedankt het college voor de update en de technische briefing van hedenmiddag. De ChristenUnie is over een aantal zaken heel positief, bijvoorbeeld dat GS gaan berekenen wat de minimale bijdrage is die de landbouw levert wanneer agrariërs ingezet worden voor het beheer van gebieden. Zeker in veenweidegebieden zijn landbouwers nodig voor het beheer. Het is dan ook heel goed dat er, beschouwende de hoeveelheid stikstof die daarmee gepaard gaat, min of meer een gegeven is.

De ChristenUnie is ook heel tevreden over het feit dat in de voorliggende begrotingswijziging wordt voorgesteld om 43 miljoen euro extra in te zetten voor het verdere natuurherstel en dat GS in een aantal gebieden al goed op weg zijn met de gebiedsgerichte aanpak. De ChristenUnie blijft graag op de hoogte van de verdere voortgang. Zij hoopt dat gedeputeerde de commissie af en toe ook zal informeren over het gevoel in het gebied. Hoe verlopen de gesprekken? In hoeverre is er overeenstemming en wat ervaren de verschillende betrokkenen?

De heer Klein heeft nog een aantal concrete vragen. Gedeputeerde gaat ervan uit dat een deel van de stikstofreductie wordt geleverd door het Rijk. Wat gebeurt er als het Rijk dit niet kan nakomen, bijvoorbeeld doordat de bijdrage vanuit de scheepvaart of het wegverkeer niet voldoende gereduceerd kan worden? Welke consequentie heeft dat voor de eigen provinciale doelen? Houdt de provincie zich aan haar doelen of houdt zij zich alleen aan het deel van de doelen dat door de provincie te beïnvloeden is?

In de media komt veelvuldig het bericht voorbij dat er een vervelend probleem is met het rekenprogramma AERIUS. De uitstoot van het wegverkeer wordt op een heel andere manier berekend dan de uitstoot van alle andere bronnen. Wil gedeputeerde toezeggen dat ze gaat lobbyen bij het Rijk om dat aan te passen, zodat de uitstoot van het wegverkeer op dezelfde manier berekend wordt als de uitstoot van bijvoorbeeld industrie en agrariërs?

Een derde vraag betreft de agrarische kaart. Het doel is om aan te geven waar de functie landbouw centraal staat. De ChristenUnie wil graag weten of dat ook gebeurt voor die plekken waar de natuur centraal staat, maar landbouw noodzakelijk is voor het beheer. Gaat gedeputeerde die plekken ook op de agrarische kaart aangeven?

Tot slot vindt de heer Klein het goed om te horen dat er een aantal waarborgen zijn om excessen met extern salderen met de veehouderij tegen te gaan. In de technische briefing is de vraag gesteld hoe de provincie op een gegeven moment op de rem kan trappen als het misgaat. Kan gedeputeerde dan gewoon zeggen: "*Vanaf nu pauzeer ik de vergunningverlening omdat ik eerst moet werken aan*

betere regels. ? Graag hoort de heer Klein hierop een reactie van gedeputeerde.

De heer **Leerink** (PvdA) bedankt gedeputeerde voor de technische briefing en alle informatie. In de technische briefing werd terecht gezegd dat de stukjes langzaam op hun plek vallen. Dat geeft overzicht. Dat neemt niet weg dat naarmate de stukjes meer op hun plek vallen, er ook nog wel zorgen zijn, juist omdat de puzzel zo wordt zoals die is.

Er wordt thans uitgegaan van het landelijke ambitieniveau. Er is steeds gezegd dat afgewacht moest worden waarmee het kabinet komt. Zoals bekend, volgt het kabinet niet de adviezen van de heer Remkes en zit het er behoorlijk onder. Het kabinet zegt in nauwe samenwerking met de provincies, het IPO, uiteindelijk tot onderhavig ambitieniveau te zijn gekomen. De gedeputeerde zit bij die overleggen aan tafel. Wat is het standpunt van de provincie Noord-Holland daarin? Wat is haar inbreng daar en waar gaat zij voor?

Het tweede waarover de PvdA zich zorgen maakt, is de doelstelling met betrekking tot de gebiedsgerichte aanpak. Bij bijvoorbeeld de RES'en wordt met elkaar een zekere urgentie gevoeld. Daarvan zegt de provincie: "*Dit is de opgave die per gebied gerealiseerd moet worden. Als u er niet uitkomt, dan zullen wij het doen.*" De werkwijze bij de gebiedsgerichte aanpak is een andere. Per gebied worden de mogelijkheden in kaart gebracht. Vervolgens wordt ook een politieke afweging gemaakt wat haalbare doelen zouden zijn. Dat is vervolgens het doel dat gehaald moet worden. Wat niet gerealiseerd wordt, wordt uiteindelijk weer doorgespeeld naar Den Haag. Zo heeft de heer Leerink het althans begrepen. Hij is bang dat de provincie op deze manier haar doelen niet gaat halen.

De heer **Zoon** (PvdD) sluit zich aan bij de heer Leerink (PvdA) en vraagt zich ook af of de provincie niet een soortgelijke aanpak als bij de RES'en zou moeten toepassen. Is de heer Leerink dat met hem eens?

De heer **Leerink** (PvdA) is het in ieder geval met de heer Zoon (PvdD) eens dat van harde doelstellingen moet worden uitgegaan. Als er geen harde doelstellingen worden gesteld, zal er ook geen beweging tot stand komen. De heer Leerink is heel bang dat als met alle betrokkenen wordt gesproken, het ophoudt waar de pijngrens bij een van gesprekspartners begint. Er zou weleens meer nodig kunnen zijn om uiteindelijk de provinciale doelen te behalen. In die zin maakt de heer Leerink zich zorgen over de gekozen werkwijze. Hoe staat gedeputeerde hierin?

Als de heer Leerink de stukken juist leest, zeggen GS dat zij over de doelen gaan. Zojuist wordt nog aangegeven dat er politieke afwegingen in zitten. PS zijn kaderstellend en GS gaan vervolgens over de manier waarop. De heer Leerink zou de doelen toch graag vooraf met elkaar tegen het licht houden in PS. Het gaat hem wat ver om nu op voorhand te concluderen dat het een bevoegdheid van GS zou zijn. De heer Leerink hoort hier graag een reactie op.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat de VVD de doelstelling van zowel het kabinet als het college omarmt. Het gaat om natuurherstel, dat volgens de heer De Wit meer is dan het halen van een kritische depositiewaarde, en om perspectief voor economische ontwikkeling. Het lijkt de VVD logisch om het ook niet ingewikkelder te maken dan het al is. Zij vraagt zich wel af hoe naar de doelen gekeken moet worden. De minister kijkt immers landelijk naar het aantal hectares en de

provincie kijkt per natuurgebied. Kan gedeputeerde aangeven hoe andere provincies die doorvertaling maken? En waarom is de afweging gemaakt om per natuurgebied te kijken? In het achterliggende document wordt duidelijk dat de Noord-Hollandse natuurgebieden onderling erg van elkaar verschillen wat betreft de problematiek die er speelt. Thans lijkt er echter een soort generieke doelstelling te zijn. De heer De Wit hoort daar graag een toelichting op.

De VVD is ook benieuwd welk tijdpad er gaat gelden om de doelen te halen. Wanneer komen er momenten om te kunnen bijsturen als de doelen minder snel gehaald worden dan verwacht? Wat betreft het natuurherstel is de VVD tevreden met de evenredige inspanning die van sectoren gevraagd wordt. Zij steunt ook het principe van de juiste balans tussen de dimensies *people* (het menselijk kapitaal), *planet* (het natuurlijk kapitaal) en *profit* (het economisch kapitaal). Deze worden in het achtergronddocument genoemd als uitgangspunt voor de verkenningen bij de agrarische sector. De VVD meent dat dit principe ook op alle andere sectoren van toepassing is. Het sluit ook aan bij het eerdere principe dat de VVD bij het Masterplan biodiversiteit introduceerde, namelijk "*zonder poen geen groen*". De VVD rekt erop dat het college uiteindelijk ook de natuurorganisaties gaat aanspreken op hun bijdrage aan het oplossen van de problematiek. Het gaat niet alleen maar om het voorkomen van stikstofdepositie, maar ook om bijvoorbeeld het beheeren van de natuur. In datzelfde kader sluit de VVD aan bij de vraag van de heer Klein (CU) of het college ook inzichtelijk gaat maken hoeveel boeren nodig zijn om die natuurgebieden te kunnen onderhouden. Wordt dit ook meegenomen in die agrarische kaart?

Om het perspectief voor economische ontwikkelingen te waarborgen, denkt de VVD bovendien dat het essentieel is om inzicht te krijgen in de benodigde stikstofruimte voor de komende jaren voor alle sectoren, en niet alleen voor de woningbouw. Kan het college toezeggen dat hieraan gewerkt wordt en dat PS hierover geïnformeerd zullen worden, zodat zij ook weten hoeveel stikstofvraag er de komende jaren uiteindelijk is en hoe groot de schaarste is aan de kant van de economische ontwikkelingen? In hetzelfde kader vraagt de VVD het college om te pleiten voor de inzet van de Rijksgelden voor innovatie. In de brief staat veel over geld dat naar natuur gaat, hetgeen goed is. De VVD acht het echter ook goed om tractie te krijgen aan de economische kant teneinde geld voor innovatie beschikbaar te stellen.

De sectoren gaan een evenredige bijdrage leveren aan het verminderen van de depositie. De VVD meent dat er ook naar alle sectoren gekeken moet worden wat betreft het uitdelen van de ruimte voor economische activiteiten. Dat is belangrijk voor het ondernemers- en vestigingsklimaat van de provincie. Gegeven de grote en innovatieve bijdragen die bijvoorbeeld uit sectoren als de landbouw en industrie komen, is het opvallend dat die in een bakje "overig" gecategoriseerd zijn. Kan het college toelichten hoe de sectorverdeling precies gemaakt is? De VVD beschouwt "energietransitie" niet echt als een sector, aangezien die over alle sectoren van de economie heengaat.

In relatie tot de technische briefing van hedenochtend vraagt de heer De Wit hoe de voor- en nadelen van de opties voor een RSRS zich uiteindelijk vertalen naar stikstofruimte voor de sectoren? Hoe speelt dat samen? De VVD stelt voor om de stikstofbehoefte voor de komende jaren een vast onderdeel te maken van de regietafel stikstof, zodat alle economische sectoren hierover met de provincie in gesprek kunnen blijven. De heer De Wit wil de sectoren oproepen om met name aan te geven waar de komende jaren die ruimte volgens hen economisch nodig is.

De VVD sluit zich aan bij de woorden van de ChristenUnie over de waarborgen voor het extern salderen en het verleasen. Zij is blij dat deze er komen, maar is nieuwsgierig hoe het in de praktijk gaat uitpakken. De VVD zal er dan ook kritisch op zijn. Zij wil voorkomen dat bedrijven elkaar gaan wegconcurreren puur en alleen om stikstofuitstoot. De VVD zou juist willen toewerken naar nieuwe samenwerkingsverbanden tussen sectoren om uiteindelijk ook een bijdrage te leveren aan de natuur. De heer De Wit heeft vernomen dat Tata de komende jaren investeringen gaat doen die ook tot stikstofreductie zullen leiden, maar dat die niet meetellen in de stikstofregistratiesystemen. De VVD begrijpt dat niet en vraagt het college hoe dat nu precies zit. Waarom tellen die investeringen bij Tata en de ruimte die daarmee vrijkomt niet mee in het registratiesysteem? Hoe moet dat worden gezien in het licht van de veevoermaatregel die de minister vorig jaar wilde nemen? Volgens de VVD ging dat immers ook om een technische maatregel, net als bij Tata het geval is.

De VVD onderschrijft de conclusie dat ruimtelijke aspecten heel belangrijk zijn in de stikstofaanpak. In Noord-Hollandse regio's is het nastreven van goede natuurkwaliteit immers niet het enige doel. De VVD ziet een proces voor zich met lokaal eigenaarschap en een commitment daaraan, waarin naast natuur ook alle andere belangen -- zoals woningbouw, economie en recreatie -- geborgd zijn. Volgens de VVD is de balans tussen en de consensus over al deze doelen per regio nodig, voordat de provincie daadwerkelijk ruimtelijke instrumenten gaat onderzoeken en inzetten. Je moet immers eerst weten waar de auto naartoe moet rijden voordat je gaat vertrekken. Net zoals de VVD dat ook bij het Masterplan biodiversiteit heeft gedaan, roept zij ertoe op het bestaand gebruik van gebieden buiten natuurgebieden leidend en ongewijzigd te laten. Daarmee wil zij het gelijkspel voor ondernemers buiten het natuurnetwerk waarborgen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft een wat ander standpunt ten aanzien van de vermeende stikstofcrisis die uit de lucht is komen vallen door een uitspraak van de Raad van State. Daardoor is Nederland het enige land ter wereld met een stikstofcrisis, die precies weet waar de landsgrenzen liggen en 1 meter over de grens ineens ophoudt te bestaan. Dat is heel opmerkelijk. Gelet op de enorm kleine hoeveelheden van de reactieve stikstofverbindingen die zich in de lucht bevinden, vraagt de PVV af wat het probleem nu eigenlijk is. Bovendien is het de afgelopen decennia al enorm afgenomen, maar opeens is er een crisis. De PVV vindt dat heel erg merkwaardig. Een boer die tijdens de demonstratie met zijn trekker voor het Provinciehuis stond, zei het heel typerend: *"Een probleem dat niet bestaat, kan ook niet worden opgelost."*

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering wordt besproken in de Eerste Kamer op 23 februari a.s. Stel dat die daar controversieel wordt verklaard, wat zijn dan eventueel de gevolgen voor de Noord-Hollandse strategie?

De heer Klein (CU) refereerde reeds aan de rekenmethode van het AERIUS-systeem. Hierin zitten volgens de PVV nog meer merkwaardigheden. Een agrarisch bedrijf dat evenveel ammoniak uitstoot als een naastgelegen fabriek wordt desondanks het tienvoudige aan depositie toegerekend. Dit zou komen door de hoogte van de schoorsteen. Deze verklaring lijkt de PVV niet relevant, aangezien ammoniak lichter is dan lucht en derhalve opstijgt. In de technische briefing van hedenmiddag heeft de PVV gerefereerd aan de depositie. Hierin werd echter beweerd dat droge depositie van ammoniak wel degelijk mogelijk zou zijn. Op dat punt is de PVV anders geïnformeerd.

Als men dan toch blijft volhouden dat er sprake is van een crisis, dan moet men deze aanpakken bij de bron en ervoor zorgen dat de uitstoot vermindert. Hiervoor zijn oplossingen. Ga niet achter de

boeren aan, maar achter de stikstof.

Ook in dit stuk wordt weer een bruggetje gemaakt naar het CO₂-sprookje. Hoe moet die "redactionele anti-CO₂-psychose" worden aangepakt? De mensheid als geheel heeft geen invloed van betekenis op het CO₂-gehalte in de atmosfeer. Het CO₂-gehalte stijgt gewoon door. Dit komt niet door de mens, maar betreft een vertraagde reactie op de Middeleeuwse warmteperiode, de zogeheten "*800-year lag*". De PVV is geen wetenschappelijk instituut, maar zij luistert er wel naar. Waarom laten anderen zich niet informeren en praten zij elkaar enkel na?

De PVV staat positief ten opzichte van het voornemen om in 2021 regelmatig technische briefings aan de Staten aan te bieden om wat grondiger op deze materie in te gaan.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw Strens (D66) en de heer Leerink (PvdA) over de wens om in ieder geval de concrete ambitieuze doelen in de gebiedsgerichte aanpak te blijven bespreken.

Op 29 mei 2019 kwam de Raad van State met zijn uitspraak dat het PAS niet voldeed aan de Europese afspraken over de instandhouding van natuurgebieden. Vandaag, 8 februari 2021, wordt er verder gesproken over een routekaart. Enerzijds is GroenLinks blij dat er verder vorm aan kan worden gegeven. Anderzijds is het moeilijk uit te leggen dat de provincie na bijna twee jaar praten niet verder gekomen is. De Noord-Hollandse natuur heeft het zwaar, de biodiversiteit staat al jaren onder druk en de herstelmaatregelen werpen tot dusver maar mondjesmaat hun vruchten af. Het terugdringen van de stikstofdepositie is hard nodig om meters te kunnen maken met het in stand houden en herstellen van natuurgebieden in de provincie.

Het is goed dat er inmiddels een Wet stikstofreductie en natuurbescherming ligt, waarin Rijk en provincie samen gaan optrekken. De gedeputeerde wijst er in haar stuk terecht op dat de Noord-Hollandse stikstofdepositie voor een deel veroorzaakt wordt door zaken waar de provincie geen invloed op heeft, zoals de zeescheepvaart. Dit blijkt ook uit de achtergrondinformatie die vrijdag jongstleden nog aan het stuk is toegevoegd. Het benadrukt voor GroenLinks hoe belangrijk een goede samenwerking tussen Rijk en provincie is, en hoe belangrijk het is om het Noord-Hollandse verhaal scherp te hebben. Wat heeft de provincie Noord-Holland precies nodig? Dit verhaal moet niet verdwijnen naar technische sessies. Het gaat zo veel mensen en organisaties aan, dat het ook in openbare vergaderingen waar inspraak mogelijk is, besproken moet worden. Kan de gedeputeerde de commissie voorzien van een notitie met een plan van aanpak voor juist die zaken waarin de provincie van het Rijk afhankelijk is. Welke zaken zijn dit? Hoe gaat ze deze goed voor het voetlicht krijgen?

De gedeputeerde benoemt in haar stuk twee doelgebieden: natuurontwikkeling en economische ontwikkeling. GroenLinks vindt het goed dat de stappen die de provincie gaat zetten voor stikstofreductie zullen terugkomen in het PNO, zodat het zichtbaar en bespreekbaar blijft. GroenLinks zou "economische ontwikkeling" overigens niet als tweede doel genoemd hebben. De gedeputeerde spreekt tevens terecht onder deze titel over "maatschappelijke ontwikkeling". Waar gedeputeerde een gezonde leefomgeving als randvoorwaarde voor economische ontwikkeling noemt, zou GroenLinks dat liever andersom zien: economische ontwikkeling als randvoorwaarde voor een gezonde leefomgeving. Een belangrijke vraag is waar men deze thema's terug blijft zien.

GroenLinks zou graag zien en bespreken wat de gevolgen van het stikstofbeleid zijn voor de resultaten die de provincie wil boeken op terreinen als wonen, landbouw, RES'en en circulaire economie. Kan de gedeputeerde zorgen voor jaarlijkse stukken, waarin staat welke impact het stikstofbeleid op deze gebieden heeft?

Het stuk gaat ook over de inzet van instrumenten om te bereiken dat stikstofdepositie duurzaam vermindert. Het leasen van stikstofruimte valt daarin wat GroenLinks betreft in negatieve zin op. Zoals nu ingezet, heeft deze maatregel enkel tijdelijke effecten. Voor GroenLinks is het belangrijk dat de maatregelen waarin de provincie zelf een verantwoordelijkheid heeft, ook meewerken aan duurzame resultaten en aan een duurzame inzet van middelen. Kan de gedeputeerde bekijken of dat op de een of andere manier beter geborgd kan worden?

Het steekt de heer **Zoon** (PvdD) dat PS in dezen weer opzijgezet wordt alsof zij geen besluitvormende rol maar alleen budgetrecht zouden hebben. De PS hebben duidelijk ook een controlerende taak richting GS. Dit lijkt weleens te worden vergeten. Dat is ook terug te zien in de technische beantwoording. De commissie heeft GS regelmatig verzocht om een lijstje met de grootste veroorzakers per gebied. De SP heeft die vraag laatst nog gesteld in de Statenvragen. In de technische beantwoording staat nu weer de opmerking dat vanwege de AVG die gegevens niet zomaar verstrekt kunnen worden. PS willen toch echt graag controleren of het allemaal goed gaat. De heer Zoon krijgt de indruk dat GS helemaal geen idee hebben wat nu de grootste vervuilers zijn. Als PS vragen met wie per gebied gesproken wordt, ontvangen zij eveneens een ontwijkend antwoord. Ook hierover krijgt de heer Zoon de indruk dat er nog helemaal geen keuze gemaakt is, hoewel er al sinds 2019 aan gewerkt wordt. Dit is zorgwekkend. De heer Zoon schrikt ook van de achtergrondinformatie die bij de stukken is gevoegd, waarin gewezen wordt op de ongunstige staat van instandhouding van de natuur. GS gaan nu slimmigheidjes bedenken, zoals het verleasen. Daarmee staan zij schadelijke activiteiten toe in ongebruikte stikstofruimte. Dat is wederom een verslechtering.

De heer Zoon voorziet dat GS gaan sturen op het niet halen van de kritische depositiewaarde door te zeggen dat de achtergrondconcentratie zo hoog is en dat het Rijk het maar moet oplossen. Als de waarde dan niet gehaald wordt, kan gezegd worden dat de oorzaak bij het Rijk ligt. De heer Zoon vindt dat de provincie hierin een voortrekkersrol moet nemen. Hij noemt het voorbeeld van Texel, een overzichtelijk gebied zonder grote industrie of snelweg. Het beheerplan zelf spreekt over een enorm stikstofprobleem afkomstig van de veehouderij. De depositie is op een aantal plekken rond de 2.000 mol N/ha en de kritische depositiewaarde is rond de 700 mol N/ha. In de stukken over Texel staat regelmatig dat de boeren mest uit onder meer Limburg importeren. Daarmee is dus duidelijk de oorzaak voor de herkomst van die depositie aangetoond. Wat gaan GS nu doen? Gaan zij in dat gebied maatregelen nemen om het op te pakken? Of gaan zij zich vooral focussen op moeilijkere gebieden, zodat zij zich daarachter kunnen verschuilen om de doelstellingen niet hoeven halen?

De heer Zoon heeft geen behoefte aan nog meer technische briefings. Hij vindt ze heel interessant, maar ontvangt liever een concreet stuk. Het stikstofprobleem is zijns inziens zo belangrijk dat het eigenlijk in PS behandeld zou moeten worden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde voor het delen van de strategie. In de Atlas Leefomgeving van het ministerie staan nieuwe meetgegevens over stikstofoxide. Deze geven een

beduidend rooskleuriger beeld dan voorheen. Wat betekent dit voor de gebiedsprocessen en hoe worden deze laatste gegevens meegenomen bij de verdere uitwerking?

Uit het wetsvoorstel volgt dat de stikstofdepositie in 2025 op ten minste 40% van de hectares met voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarden moet zijn gebracht. Gedeputeerde vertaalt dit in percentage per N2000-gebied. Als die 40% bekeken wordt over alle N2000-gebieden in Noord-Holland zou dat meer flexibiliteit geven. In het ene gebied wordt misschien 60% behaald en in het andere gebied 30%. Zou het kiezen voor deze flexibiliteit niet verstandiger zijn en tot betere resultaten leiden?

In aansluiting op de inbreng van de heer Klein (CU) merkt mevrouw Koning-Hoeve op dat het onmogelijk is om alle boeren uit de veenweidegebieden weg te halen. Een kenmerk van een veenweidegebied is juist dat er vee weidt op grasland. Zou gedeputeerde willen bekijken of er meer flexibiliteit mogelijk is?

Per 1 april willen GS het extern salderen in de veehouderij openstellen. Welke waarborgen heeft gedeputeerde getroffen om ongewenste effecten, zoals leegloop van de sector, tegen te gaan? Kan zij daar nog een verdere toelichting op geven? In de technische briefing kwam aan de orde dat er een kraan is die gedeputeerde open en dicht kan zetten. Maar waar liggen de grenzen? Wanneer zet gedeputeerde kraan open en wanneer zet zij deze dicht?

Gedeputeerde wil de inzet van ruimtelijk beleid stimuleren. Het CDA benadrukt dat dat niet mag betekenen dat bedrijven verplicht opgekocht worden. De minister heeft gezegd dat de opkoop van bedrijven rond de N2000-gebieden op vrijwillige basis zal geschieden. Hoe houdt gedeputeerde daaraan vast in het vervolgproces? Wat wil zij met de inzet van het RO-instrument?

Op pagina 6 van de brief inzake de aanpak van de stikstofproblematiek spreekt gedeputeerde over de aanpak van bedrijven die veel stikstof uitstoten ten gunste van woningbouwprojecten. Het CDA zou hierop graag nog een nadere toelichting van gedeputeerde vernemen.

Gedeputeerde geeft aan dat de gebiedsplannen binnen twee jaar opgesteld moeten zijn. Het CDA ziet hiertoe vooralsnog geen kaders. Hoe kunnen PS hun kaderstellende rol hierbij inzetten? Het CDA is van mening dat een gebiedsproces niet opgelegd moet worden, maar dat er juist sprake moet zijn van ophalen. Wie kan stikstof reduceren, wie heeft stikstof nodig en hoe kan die puzzel met elkaar worden gelegd? Dat lijkt het CDA de juiste inzet van de gebiedsprocessen.

Tot slot verzoekt het CDA aan gedeputeerd om ervoor te zorgen dat elke stikstofdaling ook echt ingerekend wordt en zichtbaar wordt in de cijfers. Voorkom dat er wordt geleefd in een papieren werkelijkheid. Het CDA is bang dat bedrijven anders misschien onnodig opgeofferd worden voor een stikstofreductie terwijl de daadwerkelijke emissies van elders afkomstig zijn. Mevrouw Koning-Hoeve verwijst in dat kader nogmaals naar de stikstofkaart.

Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich aan bij het betoog van de Partij voor de Dieren dat er veel meer moet worden voorgelegd aan PS en dat PS zelf moeten kunnen besluiten over het stikstofbesluit. Op dit moment gaan zij er niet over. Het is fijn dat PS worden ingelicht en kunnen reageren, maar zij zouden liever besluiten.

De SP is niet trots op de aanpak. Zij realiseert zich dat het voor GS moeilijk is om de economie tekort te doen ten behoeve van de gezondheid van de natuur en de mens. De SP vindt economie ook belangrijk, maar de volgende generaties mens, plant en dier zijn meer gebaat bij oplossingen voor de lange termijn. Tegelijkertijd realiseert de SP zich dat een Statenperiode slechts vier jaar beslaat en dat ogenschijnlijke populaire maatregelen voor de korte termijn beter scoren dan maatregelen waarmee ook op de lange termijn gezondheidswinst voor mens, dier en plant wordt gerealiseerd.

Mevrouw De Groot gaat nog even in op een aantal aspecten. Uit de beantwoording van de technische vragen maakt zij op dat gedeputeerde verheugd is dat door het op papier terugbrengen van de maximumsnelheid op rijkswegen meer woningen gerealiseerd kunnen worden. De SP is evenwel voorstander van het realiseren van meer woningen, vooral als het sociale huurwoningen betreft voor mensen die het langst op een woning moeten wachten. De SP is er echter absoluut op tegen dat de maximumsnelheid niet gehandhaafd wordt. Dat maakt de stikstofreductie tot een papieren werkelijkheid. Kan gedeputeerde aangeven waar en hoe zij wél kan handhaven? Is een brief aan de minister misschien gerechtvaardigd? De SP vindt van wel en verneemt graag hoe de gedeputeerde hierover denkt.

De SP is het ermee eens dat elke sector minimaal evenredig aan haar huidige bijdrage aan de stikstofdepositie een bijdrage moet leveren aan de reductie. Desalniettemin heeft zij nog een aantal opmerkingen. De SP vindt het probleem van het niet bekendmaken van namen en adressen van veehouders die qua stikstof ver boven de verantwoorde waarden uitstijgen, niet juist. Waar en hoe kunnen deze veehouders geholpen worden om zich toch aan de stikstofreductie te houden? Een mogelijkheid zou zijn het opkopen van het bedrijf of het overschakelen op een heel andere bedrijfsvoering. Het moet dan wel bekend zijn wie het betreft. Dit geldt overigens ook voor maneges en paardenhouderijen. Vanzelfsprekend moeten alle sectoren een evenredige bijdrage leveren. Dat geldt derhalve ook voor fabrieken als Olam, Tata en AEB, en het verkeer. Wellicht zou het in dat opzicht verstandig zijn om een paar provinciale wegen niet aan te leggen.

Mevrouw De Groot vindt het begrip "extern salderen" nog wat vaag. Zij zou hier graag meer over willen weten. De term "verleasen" is haar wel bekend. Het instrument is echter niet gemakkelijk te gebruiken omdat het niets oplost.

De SP kan in haar betoog niet alle aspecten meenemen. Zij zal gedeputeerde echter blijven helpen om beter met de stikstofproblematiek om te gaan. De SP overweegt een motie vreemd wat betreft de handhaving van de maximumsnelheid.

De heer **Mangal** (DENK) heeft enkele voorstellen. Waarom zou de provincie stikstofrechten die niet benut worden überhaupt gaan verleasen of salderen? Waarom maken GS geen gebruik van de extra winst op minder vervuiling? Als het ene bedrijf stopt zodat een ander bedrijf kan groeien en er netto nul extra stikstofbesparing wordt gerealiseerd, waar is de provincie dan mee bezig? De heer Mangal vreest uiteindelijk voor een levendige handel in stikstofrechten die ondermijnend zal werken, zoals dat ook gebeurt bij verhandelbare CO₂-rechten en grijze bedrijven die zich volledig groen kunnen voordoen met verhandelbare garanties van oorsprong, de voormalige "groencertificaten". DENK is er derhalve niet enthousiast over. Het betekent dat de politiek niet in staat is om goed te prioriteren en niet duidelijk durft te begrenzen hoeveel een bedrijf aan stikstof mag uitstoten. Dit uit zich in lapmiddelen als intern en extern salderen en verleasen. Misschien zouden die rechten per project of

activiteit moeten worden toebedeeld. Is dit echter niet al een keer opgelost toen het nog "zure regen" werd genoemd?

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat er volgens zijn fractie geen sprake is van een stikstofcrisis. De lucht in Nederland is nog nooit zo schoon geweest. In het nationaal Schone Lucht Akkoord 2019 is de stikstofuitstoot onder de Europese norm gekomen. Deze is bovendien alleen nog maar verder afgenomen. Er is al heel veel gebeurd. Zo hebben de boeren diverse maatregelen getroffen om hun stikstofemissie te reduceren.

De provincie Noord-Holland loopt behoorlijk op de muziek vooruit. De Stikstofwet is weliswaar al in de Twee Kamer al aangenomen, maar moet in de Eerste Kamer nog worden behandeld. Het feit dat de Staten dit dossier nu al bespreken en het hebben over allerlei kaders, beperkingen, manieren van risicobeheersing hebben, vindt Forum voor Democratie een zeer voorbarige en slechte ontwikkeling. De partij is dan ook tegen dit beleidsstuk.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn. Zij stelt voor om de beantwoording van gedeputeerde Rommel door te schuiven naar de uitloopvergadering van 11 februari a.s. De commissie kan hiermee instemmen.

10.b Natuur: Bossenstrategie

De **voorzitter** stelt voor om dit agendapunt door te schuiven naar de commissievergadering NLG van 15 maart a.s. De commissie stemt hiermee in.

11. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

De **voorzitter** stelt voor om dit agendapunt door te schuiven naar de uitloopvergadering op donderdag 11 februari a.s. De commissie stemt hiermee in.

12. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

12.a Stikstof: Brief stikstofaanpak aan BUCH-gemeenten en Schagen (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.b Natuur: Brief aanleg windturbines (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.c Formule 1: Reactie op verzoek aanhouden ontheffing halfverharding CPZ (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.d Natuur / Recreatie: groene ambities voor 2021 en uitreiking Knoop in de Zakdoekprijs (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.e Natuur: Gemeente Waterland ter kennisgeving twee moties gebiedsproces Waterland-Oost (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.f Natuur: Brief Landelijk Netwerk Bossen- en Bomenbescherming Boskap (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.g Natuur: Brief Alternatieve Bossenstrategie (C-agenda NLG 08-02-2021)

12.h Natuur: Afschrift Brief NMV op plannen van de nota Bos voor de toekomst aan Kamercie LNV (C-agenda NLG 08-02-2021)

De **voorzitter** stelt voor om dit agendapunt door te schuiven naar de uitloopvergadering op donderdag 11 februari a.s. De commissie stemt hiermee in.

Sluiting

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun aandacht en sluit de vergadering om 17.20 uur.

De uitloopvergadering voor de commissie NLG zal plaatsvinden op donderdag 11 februari om 18.30 uur.

De eerstvolgende reguliere vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 15 maart a.s. om 13.15 uur.